יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 8 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

№ 280	Łódź, Sroda, 6 grudnia 1933 r.	עלפטער יאהרגאנג	לאדז, מיטוואך, י"ח כסלו תרצ"ד	№ 280

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

סעסיע פון פערוואלטונגס-ראט אין לאזאן

יודישע פארשטעהער וועלען האלטען רעפעראטען וועגען דער לאגע פון די פליטים פון דייטשלאנד

לאזאן, 5 (פ"א טעלעגראפיש) ס'האט זיך געעפענט די ערשטע סעסיע פון פערוואלטונגס-ראט פאר די פליטים פון דייטש-לאנד.

דער הויך-קאמיסאר מאקדאנאלד האט אפ-געגעבען א בעריכט. אין וועלכען ער האט ער-קלערט, אז ס'זיינען געמאכט געווארען אלע בע-מיהונגען צו א באהעפטער מיטארבייט מיט די פרי-וואטע ארגאניזאציעס. ארץ-ישראל האט שוין אויפ-גענומען א בעדייטענדע צאהל פליטים, און ער האט, אז אויך אנדערע לענדער וועלען ארויס-ווייזען סימפאטיע פאר די אנטלאפענע יודען פון היטלער-דייטשלאנד.

ס'איז מעגליך, אז אויך יודישע פארשטעהער וועלען האלטען רעפעראטען. אויף דער סעסיע זענען אנוועזענד: ד"ר חיים ווייצמאן, גאלדמאן, ד"ר בערנארד קאהן, הייכמאן א. אנד.

די סעסיע וועט דויערן 3 טעג.

בירגער-קריג אין כינא

צובונטעוועטער גענעראל באמבארדירט כינעזישע שטעט

לאנדאן, 5 (ספ. טעל.)

פון שאנכאי מעלדעט מען, אז די נאנקינער רעגירונג האט אנגעהויבען א בלאקאדע פון דער פראווינץ פו-קיען. די שיפען, וואס זענען טריי דער צענטראלער רעגירונג האבען בעשאסען פו-טשאו.

לאנדאן, 5 (ספ. טעל.)

צווישען נאנקין און דער סעפאראטיסטישער רעגירונג פון דער צובונטעוועטער פראווינץ פו-קיען האט זיך אנגעהויבען א רעגולערע מלחמה. בראש פון די צובונטעוועטע שטעהט גענ. טסאי-שין-קאי. צום מיליטער פון דער נאנקינער רעגי-רונג איז צוגעטרעטען 4 שטעט פון דער פראווינץ פו-קיען.

קאנפיסקירט דאס פערמעגען פון דער היטלערישער פארטיי אין וויען

וויען, 5 (ספ. טעל.)

דער פרעזידענט פון דער ווינער פאליציי האט היינט אונטערגעשריבען א פעראָרדנונג, לויט וועלכער דאס גאנצע פערמעגען פון דער נאציא-נאל-סאציאליסטישער פארטיי אין וויען ווערט קאנפיסקירט. די אנפיהרער פון די נאציאנאל-סא-ציאליסטען האבען די פעראָרדנונג אנגעקלאגט אין אינערן-מיניסטעריום.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 63 יאהר מייז ליבער מאן, אונזער טייערער און אונפער-געסליכער פאטער, שוויגערפאטער, גראספאטער, ברודער, שוואגער און אנקעל

ר' אברהם בן ר' חיים דוד ז"ל גרינוואלד נ"ע

(לאנגיעהריגער יובילער-סוחר) געוואוינט אל. 1 מאי 19.

די לויה קומט פאר היינט, מיטוואך, דעם 6-טען דעצעמבער 1933, 12 א זייגער בייטאג פון מהרה-הויז. וועגען וואס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די מיטטרויערנדע הינטערבליבענע.

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראָ-קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אוו.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—1 מיטאג און פון 6—9 אוונט.

זונטאג פון 10—1 בייטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אוונט.

וויכטיג פאר דער לאדזשער בעפעלקערונג

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז ס'איז ערעפענט געווארען דאס

אמבולאטאריום

ביים פאראיין „עזרת עניים"

נאדלאדסא 8, טעל. 153-99.

וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויס'ן ארט פון 9 פריה ביז 7 אוו. שיקט ארויס דאקטוירים - ספעציאליסטען מיט וויזיטען אהיים

ווי אויך **דענטיסטישע הילף**

זעמטליכעס אין דער אמבולאטאריע און אויסער דער אמבולאטאריע פאר א מינימאלען אפצאהל נעהמט אויך אן געבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אפצאה-לונגען. די פערוואלטונג.

„לינת הצדק"

לאדז, ציגעל-נאס 17

דער פיזיקאליש טעראפישער קאבינעט איז טעטיג טעגליך פון 11—1 און פון 4—6 אוונט און געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון א דאקטאר-ספעציא-ליסט, קווארץ-לאמפען, דיאטערמע, סא-לוקס, עלעקטרישע בעדער. ערמעסיגטע פרייזען.

0279

לאדזשער יודישער מוזיקא - פעראיין „שיר"

זאל „פילהארמאניע"

מיטוואך, ד. 13 דעצעמבער 1933, 8.45 אוועגד

(א' חנוכה) קומט פאר

א גרויסער קאנצערט פון שיר = כאר

געווידמעט דער יודישער מוזיק, אונטער ד. דירעקציע פון

פראפ. י. פיוווישים.

ס'נעהמען אנטייל דער אפערקאנטאר פון דער ווארשאווער סינאגאגע

משה קוסעוויצקי

אין סאליסטען: כאר-מיטגלידער ס. קראפיוויניס (סאפראן), ה. קארן (טענאר), ח. קאליסקי (באס),

אין פראגראם: י. ס. זילצער, א. ב. בירנבוים, בלו-מענטאל, זילבערג, אייזענשטאט, וויינער א. א.

ביים קלאוויר: **ד"ר. ט. רידער.**

בילעטען צום פרייז פון 1 זל. ביז 3 זל. צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

שייטלען

צו בעקומען

קערש,

סענאטאָרסקא 15

פאר

גאלד, בריליאנטען

און לאמבארד-קוויטען צאהלט די העכסטע פרייזען

אליזאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

לאדז אהן כשר פלייש!

דער ראבינאט האט אלע משגיחים און מנקרים צוריקגעצויגען פון די יאטקעס!

פון פרייטאג אן האבען די שעכטער נישט געשאכטען קיין בהמות אין די לאדזער שעכט-הייזער. אלע פליישען, וואס געפינען זיך אין די יאטקעס, אויסער בלאמבירטע עופות, זענען

טריפה!

ווער עס קויפט פון דעם דאזיגען פלייש, מוז פרעגען א שאלה אויף די כלים!

יום ב' ט"ו כסלו תרצ"ד. ועד הרבנים לעדת לודז.

גרעסטער אויסוואהל ביי

Szczęśliwy

— פון —

מענער-רעשטען

אויף אנציגער און פאלטענס, בילעצער, טאמאשאווער א. א. פון די בעסטע קוואליטעטן מאדערנסטע מוסטערן, צו די ביליגסטע פרייזען.

יעדער קויפער בעקומט ראבאט.

קומט און איבערצייגט אייך!

5 נאוואמיעסקא 5

ביי **R. Szczęśliwy**

פראנט 2-טער שטאק

געדענקט דעם אדרעס.

געעפנט שבת נאך 2

פראפ. איינשטיין אנגעקלאגט די היטלער רעגירונג אין האגער יוסטיץ-טריבונאל

פאריז, 5 (ספ. טעל.)

אין צוזאמענהאנג מיט דער אנקלאגע פון פראפ. איינשטיין צום אינטערנאציאנאלען שידס-טריבונאל אין האג געגען דעם קאנפיסקירען זיין פערמעגען דורך דער היטלערישער רעגירונג, ערקלערט די האלענדישע טעלעגראפען-אגענטור, אז די אנקלאגע וועט נישט קענען בעטראכט ווערען, וויל פראפ. איינשטיין האט איצט נישט קיין מלוכה-בירגערשאפט. זיין אנקלאגע קען דעריבער נישט אונטערשטיצט ווערען דורך קיין שום מלוכה, ווייל נאר מלוכות קענען ארויסטרעטען אין טריבונאל. דער האגער טריבונאל וועט ערשט קענען בעטראכטען די אנקלאגע דעמאלס, ווען פראפ. איינשטיין וועט בעקומען די בירגערשאפט פון וועלכער ס'איז מלוכה.

איטאליענישע הידראפלאנען פאר די סאוויעטען

רוים, 5 (ספ. טעל.)

איינער פון די 5 הידראפלאנען, וועלכע זענען אויסגעבויט געווארען אין איטאליען פאר די סאוויעטען, האט געמאכט זיין ערשטע רייזע. דער הידראפלאן איז אדורכגעפלויגען 22 טויזענד קילאמעטער מיט א שנעלקייט פון 235 קילאמעטער א שעה.

בעשווינדעלט די פראנצויזישע מלוכה-לאטעריע

אויף א מיליאן פראנק

פאריז, 5 (ספ. טעל.)

די פראנצויזישע מלוכה-לאטעריע איז געפאלען א קרבן פון א גרויסען שווינדעל. אין טאג פון דער ציהונג האט זיך צו דער דירעקציע געמעלדען א פערזאן, אויפווייזענדיג א צעטעל, אויף וועלכען ס'איז געפאלען א מיליאן פראנק. דער מיליאן איז אויסגעצאהלט געווארען אהן שוועריגקייטען. מיט עטליכע שעה שפעטער איז געקומען אן אנדער פערזאן און פארגעשטעלט א צעטעל מיט דעמזעלבען נומער. דעמאלס האט מען בעמערקט, אז דער ערשטער צעטעל איז געווען א געפעלשטער, דעם בעזיצער פון ריכטיגען צעטעל האט מען געמוזט אויסצאהלען דעם געוואונענעם מיליאן פראנק.

בעראטונגען וועגען ענדערען די קאנסטיטוציע

וארשא, 5 (טעלעפאניש)

היינט האבען זיך אנגעהויבען די וויטער-דיגע בעראטונגען פון די פעראייניגטע קאנסטיטוציע קאמיסיען פון סיים און סענאט, וועלכע געהערען צו די „בעבע"-קלובען, די בעראטונגען וועגען די קאנסטיטוציע-ענדערונגען האבען געדויערט א גאנצען טאג.

רעגירונג פון „שטארקער האנד"

ווערט געפאדערט אין יאפאן

לאנדאן, 5 (ספ. טעל.)

אין טאקיא איז פארגעקומען א גרויסער מיטינג מיט'ן אנטייל פון עטליכע צעהנדליג טויזענד מענשען. דער מיטינג איז ארגאניזירט געווארען דורך 27 נאציאנאלע ארגאניזאציעס, וועלכע פערלאנגען די דימיסיע פון איצטיגען קאבינעט און שאפען א רעגירונג מיט „א שטארקער האנד".

יודישע יונגעלייט בעפאלען א יודישען מסור

וואס איז טעטיג אינם געגעג אויף די יודישע טוריסטען אין ארץ-ישראל

ירושלים, 5 (יט"א טעלעגראפיש).

א גרופע יודישע יונגעלייט זענען בעפאלען דעם גרודזישען יוד משיח האר קאסווילי, וועלכער איז בעקאנט פאר א פאליציי-אגענט, און איז טעטיג מיט זיינע מסירות אינ'ם געגעג אויף די טוריס-טען, וואס זענען אומלעגאל אריינגעקומען קיין ארץ-ישראל.

דער מסור איז אזוי צושעדיגט געווארען, אז מ'האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אורטייל אינם פראצעס פון די דריי מיטגלידער פון דער אראבישער עקזעקוטיוו

פאר ארגאניזירען די פערבאטענע דעמאנסטראציע

ירושלים, 5 (יט"א טעלעגראפיש).

היינט האט דאס געריכט ארויסגעטראגען דעם אורטייל איבער די דריי אראבישע עקזעקוטיוו-מיטגלידער, וועלכע האבען ארגאניזירט און זיך בעטייליגט אין דער פערבאטענער דעמאנסטראציע. דער עקזעקוטיוו-מיטגליד סעבל הוסיין איז פער-משפט געווארען אויף א חודש תפיסה. דער קריסט-ליכער מיטגליד אלפרעד ראק אויף א חודש תפיסה און דער דריטער שיק מוזאפא דעפאז דארף דע פאנירען 300 פונט, אלס גאראנטיע, אז ער וועט זיך גוט אויפפיהרען.

—=::=—

שווער פערוואונדעט דעם פראקוראר

וואס האט געפיהרט די בעשולדיגונג געגען די אראבישע עקזעקוטיוו-מיטגלידער

ירושלים, 5 (יט"א טעלעגראפיש).

דער פראקוראר עליט, וועלכער האט גע-פיהרט די בעשולדיגונג געגען די דריי אראבישע עקזעקוטיוו-מיטגלידער, איז איבערגעפאהרען גע-ווארען פון אן אויטא. אין א שווערען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

דער אראבישער שאפער האט זיך אליין צו-געשטעלט אין דער פאליציי.

אנטי-יודישע עקסצעסען אויף די בודאפעשטער הויכשולען דויערען ווייטער

הויכשולען געשלאסען ביז סוף וואך

בוקארעשט, 5 (יט"א טעלעגראפיש).

די אנטי-יודישע עקסצעסען אויף די הויכ-שולען דויערען ווייטער. דער פרעמיער-מיניסטער האט פארארדענט צו שליסען די הויכשולען ביז סוף וואך. דער פרעמיער האט אליין איבערגענו-מען די מיסיע צו בערוהיגען די סטודענטען.

אירלאנד פערלאנגט אונאפהענגיגקייט

ענגלישער ענטפער אויף דער אירלענדישער באטע

לאנדאן, 5 (ספ. טעל.)

בעכטען אין אוונט איז פארגעקומען די צווייטע זיצונג פון דער רעגירונגס-קאמיסיע פאר דער אירלענדישער פראגע. די זיצונג איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון פרעמיער מאקדאנאלד. די מיניסטארען האבען פעסטגעשטעלט דעם טעקסט פון אן ענגלישען ענטפער אויף דער באטע פון דער אירלענדישער רעגירונג וועגען פראקלאמירען אן אונאפהענגיגער רעפובליק.

די סיטואציע בנוגע אירלאנד איז א זעהר ערנסטע. דער טעקסט פון ענגלישען ענטפער איז א זעהר פארזיכטיגער, ווייל די ענגלישע רעגירונג וויל נישט געבען קיין פרעטעקסט דע-וואלעראן אויף פונאנדערצולאזען דעם פארלאמענט און אר-דורכצופיהרען וואהלען אונטער דער לאזונג פון אירלאנדס אונאפהענגיגקייט. אזעלכע וואהלען וואלטען זיכער געבראכט א זיג דע-וואלעראן און וואלטען דערפיהרט צו אינטערנאציאנאלע קאמפלי-קאציעס.

אמעריקאנער לופט-פליהער פאר כינא

זיי וועלען ארגאניזירען דאס כינעזישע לופט-וועזען

לאנדאן, 5 (ספ. טעל.)

פון ניו-יארק מעלדעט מען, אז 12 אמעריקאנער לופט פליהער זענען אנגאזשירט געווארען דורך דער כינעזישער רעגירונג, כדי צו ארגאניזירען אין כינא דאס מיליטערישע לופט-וועזען.

די אמעריקאנער פליהער זענען צוגעטיילט געווארען אלס אינסטרוקטארען אין דער צענטראלער לופט-פליה-שולע אין האנטשאו. ס'זענען אויך אנגאזשירט געווארען 4 אמעריקאנער מעכאניקער. א גרויסע אמעריקאנער פירמע וועט אויך נעבען שאנכאי אויסבויען א פליה-פלאץ פאר א מיליאן דאלאר.

געגען ליציטאציע-היענעס

צירקולאר פון פינאנץ-מיניסטעריום

וארשא, 5 (טעלעפאניש)

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט ארויסגע-שיקט א צירקולאר די וואיעוואדעס, דערינטער אויך צום לאדזער וואיעוואדע, אז ס'זאלען אויף להבא ביי פערשידענע ליציטאציעס נישט דער-לאזען ווערען קיין פראפעסיאנעלע ליציטאנטען וואס רואינירען דעם בעל-חוב.

פערווערט שטרייקען אין דייטשלאנד

בערלין, 5 (ספ. טעל.)

אין דייטשלאנד ווערט פראיעקטירט א געזעץ, וועלכער וועט פערווערען שטרייקען און לאקאו-טען אין גאנץ דייטשלאנד.

פרעסט אין גאנץ איירפא

פאריז, 5 (ספ. טעל.).

אין גאנץ איירפא הערשען פרעסט, אין די פראנצויזישע צפון-פראווינצען דערגרייכט די פראסט ביז 15 גראד.

אין אונגארן איז די פראסט גרויס.

אין רומעניען דערגרייכט די פראסט ביז 25 גראד. אויך אין ענגלאנד און איטאליען הערשט גרויסע פרעסט.

גרויסע קאנטער-רעוואלוצ. ארגאניזאציע איז ענטדעקט געווארען אין סאוויעט-רוסלאנד

מאסקווע, 5 (ספ. טעל.).

דא איז ענטדעקט געווארען א גרויסע קאנטער רעוואלוציאנערע ארגאניזאציע, וועלכע איז גע-ווען בעזונדערס טעטיג אויפ'ן ווייטען מזרח. ס'זע-נען ארעסטירט געווארען, אונטער'ן חשד פון מלוכה פערראט, 9000 פערזאן, צווישען זיי 1000 מלוכה-בעאמטע און זעלנער פון דער רויטער ארמעע. די ארגאניזאציע האט געארבייט אין פערלויף פון די לעצטע 3 חדשים, פערניכטענדיג מלוכה-אב-יעקטען, אמוניציע-לאגערן, לעבענסמיטעל-סקלאדען, פולווער-פאבריקען א. אז. וו. דער לעצטער אויפרייס פון די אמוניציע-לאגערן אין בלאגא-וויעשטשענסק איז אויך אויסגעפיהרט דורך דער דאזיגער ארגאניזאציע.

אין כאבאראווסק האט די ארגאניזאציע פער-ניכטעט די שיפבוי-פאבריקען. די ג.פ.או. האט ארויס געשיקט פון ווייטען מזרח אלע פערדעכטיגטע פער-זאנען.

דער אפיציעלער קאמוניקאט דערצעהלט, אז די ארגאניזאציע איז אויך טעטיג אין אוקראינע.

אונטערגעגאנגען א שיף

לאנדאן, 5 (ספ. טעל.)

פון ליסאבאן מעלדעט מען, אז די מאטאר-שיף „קאנטינענטאל" איז צוליב דעם געוואלדיגען שטורם אונטערגעגאנגען. 30 מיטגלידער פון דער מאנשאפט זענען דערטרונקען געווארען, וועגען אנ-דערע 25 זענען נישט פאראן קיין ידיעות.

אפגעשריבען די זאכען פון דעפ. פראגער

צו בעצאהלען די געריכטס-קאסטען פון בריסקער-פראצעס

וארשא, 5 (טעלעפאניש פון אונזער קאר-רעספאנדענט) היינט האט דער קאמארניק אפגע-שריבען אלע זאכען אין דער וואוינונג פון אדוו. פראגער, וועלכער געפינט זיך נישט אין לאנד און דארף בעצאהלען די געריכטס-קאסטען אלס פער'משפט'ער אין בריסקער פראצעס.

רעכטע געזיגט

ביי די וואהלען אין שפאניען

מאדריד, 5 (ספ. טעל.)

די לעצטע וואהלען צום פארלאמענט האבען געבראכט א זיג די רעכטע פארטייען. די סאציא-ליסטען האבען געליטען א גרויסע מפלה.

„קאמף אויף לעבען און טויט געגען יודענטום"

דרעזדען (יט"א) אויף דער קאנפערענץ פון פאך-שול לעהרער, וואס איז פארגעקומען אין כעמניץ איז אויך געהאלטען געווארען א רעפעראט א.ג. די „יודען פראגע אין אביעקטיווער בע-טראכטונג".

ווי עס טיילט מיט דער „כעמניצער טאגע-בלאט" האט דער רעפערענט דיעטעל ערקלערט צוו. אנד.: „היינט פיהרט דאס פריערטום, פער-קערפערט אין דייטשען נאציאנאל-סאציאליזם, א קאמף אויף לעבען און טויט מיט'ן יודענטום.

דער דייטשער ערציהער פערנעהמט די פאר-דערשטע ליניע אין קאמפס-פראנט געגען יודענטום.

בעת ליטווינאווס בעזוך אין רוים

איז בעריהרט געווארען די יאפאנישע פראגע

פאריז, 5 (ספ. טעל.).

פון זיכערע קוועלען דערוויסט מען זיך, אז אין ערשטען געשפרעך צווישען מוסאליני און ליטווינאוו'ן זענען א חוץ ריין איטאליעניש-סאוועטישע פראבלעמען אויך בעריהרט געווארען די יאפאנישע פראגע, וואס שטעהט אין צענטער פון דער סאוויעטישער פאליטיק. די סאוויעטען זענען שטארק פעראינטערעסירט אין די סטראטעגישע קאמבינאציעס אויפ'ן ווייטען מזרח. פון דער אנדערער זייט איז יאפאן א שטארקער האנדעלס-קאנקורענט פאר איטאליען. ביי די דאזיגע בעזינ-גונגען איז פערשטענדליך די שטרעבונג צוצוגריי-טען א באדען פאר א פערשטענדיגונג צווישען סאוויעטען און איטאליען.

רוים, 5 (ספ. טעל.)

די וואטיקאן-קרייזן לייקענען קאטעגאריש די קלאנגען וועגען א קאנטאקט צווישען וואטיקאן און ליטווינאוו'ן און שליסען אויס די מעגליכקייט פון א איטאליענישע פערמיטלונג אויף דעם געביט.

שען ביידע מלוכות עקזיסטירען פיל בשותפות'-דיגע פונקטען וועגען דעם וועלט-שלום, אלץ וואס דינט צו שלום וועט אונטערשטיצט ווערען דורך די סאוויעטען. דעריבער דארף קיינער נישט וואונ-דערן ווען די סאוויעטען פיהרען אזא, א"ע" אנדערע דיפלאמאטישע אקציע.

אויף א פראגע, צי בעת'ן געשפרעך מיט מו-סאליני'ן איז בעטראכט געווארען די פראגע וועגען דער איטאליענישער פערמיטלונג צווישען מאסקווע און בערלין, האט ליטווינאוו געענטפערט: ס'עקזיס-טירען דאך דירעקטע בעציהונגען צווישען דייטש-לאנד און סאוויעטען.

ליטווינאוו פאהרט קיין וויען און בערלין

פאריז, 5 (ספ. טעל.).

לויט ידיעות פון רוים וועט ליטווינאוו פאר זיין צוריקקעהרען קיין מאסקווע זיך פערהאלטען אין וויען, מינכען און עווענטועל אין בערלין.

ליטווינאוו וועגען זיין בעזוך אין רוים

זיין ערקלעהרונג פאר דער אויסלענדישער פרעסע

רוים, 5 (ספ. טעל.).

ליטווינאוו האט אפגעגעבען אן ערקלערונג פאר די פארשטעהער פון דער אויסלענדישער פרעסע, אין וועלכער ער האט געזאגט, אז אין פערלויף פון 10 יאהר האט נישט עקזיסטירט צווישען די סאוויעטען און איטאליען קיין שום קאנפליקט, אבער א חוץ די פראגען, וואס [illegible] דירעקט אינטערעסירען ביידע מלוכות, עקזיסטירען נאך א ריי אינטערנאציאנאלע פראבלעמען, צו וועלכע די סאוויעטען קענען נישט בלייבען גלייכגילטיג. צוליב דעם איז געווען א נויטווענדיגקייט פערזענליך זיך צו פערשטענדיגען מיט'ן שעף פון דער איטאליע-נישער רעגירונג וועגען די דאזיגע פראבלעמען, צו דעם צוועק בין איך געקומען קיין רוים. צווי-

לאדז 6 דעצעמבער 1933

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז 6 דעצעמבער 1933

ליטווינאוו בעזוך אין רוים

מוסאליני איז דער ראלע פון א פערמיטלער

נאך דעם ערפאלגרייכען בעזוך אין וואשינג-טאן האט דער פאלקסקאמיסאר פאר אויסערליכע ענינים ביי דער סאוויעטן-רעגירונג ליטווינאוו אויף דער צוריקרייזע זיך אפגעשטעלט אין רוים. די אויפנאהמע אין רוים איז פארגעקומען מיט דעם פולן פייערליכן צערעמאניאל. עס זענען איבער-געארדענט געווארן באנקעטן, ראוטען און אנ-דערע אויפנאהמען לכבוד דעם חשוב'ן גאסט, דעם פארשטעהער פון דער מאסקווער רעגירונג. ליטווי-נאוו איז אויפגענומען געווארן דורך דעם איטא-ליענישן קעניג און פערבראכט מיט איהם אין א פריינדליכן שמועס א האלבע ווייל. א. א. וו. די פייערליכקייט פון דער אויפנאהמע זאגט עדות וועגן דער גרויסער באציאונג, וואס מוסאליני שרייבט צו דעם בעזוך פון ליטווינאוו'ן.

דער בעזוך איז פארגעקומען לויט דער איניציא-טיוו פון דער איטאליענישער רעגירונג. אין די געשפרעכן, וואס זיינען פארגעקומען צווישן דעם דוטשע און דעם סאוויעטישן גאסט זיינען בער-יהרט געווארן די וויכטיגסטע פראבלעמען פון דער באהעטסטער-איראפעאישער פאליטיק, אין וועלכער מוסאליני שפילט איצט איינע פון די וויכ-טיגסטע ראלען, זייענדיג דער איניציאטאר פון איינע העכסט וויכטיגע שריט.

די אידעי, מיט וועלכער מוסאליני טראגט זיך ארום פון לאנג, איז, ווי בעקאנט, די רעפארמירונג פון דער פעלקער-ליגע. מוסאליני האלט די ליגע פאר א פאליטישן אינסטרומענט, וואס האט שוין פון לאנג ארויסגעוויזן זיין פולשטענדיגע אונ-טויגבארקייט, פאר אן אינטערנאציאנאלן פארלא-מענט מיט אלע חסרונות פון אזא מין אנשטאלט, וואו די הויפט-קונסט בעשטייט נישט אין שנעל'ן און ווירקזאמען האנדלען, נאר אין רעדן. מוסאליני האלט דעם גאנצן בוי פון דער פעלקער-ליגע פאר א קארדינאלן פעהלער, און מיט איראניע רעדט ער און די אגאנען, וואס זיינען איהם אונטער-געווארפן, אז ס'איז א נישט דערלאזבארע זאך, וואס קליינע ענינים, וואס זיינען די לעבענס-אינטערעסן פון די גרויסע מלוכות, זאגען דעות קליינע מלוכה'לעך, וואס ליגען אפילו נישט אין איי-ראפא און וואס זיינען אין די ענינים איבגאנצן נישט פאראינטערעסירט. פון דעם שטאנדפונקט אויס האט זיך גענומען מוסאליני'ס בעריהמטער פראיעקט מכח'ן פאקט פון די פיר מלוכות, פון ענגלאנד דייטש-לאנד, פראנקרייך און איטאליען.

דער פאקט פון די פיר מלוכות איז בשעתו אונ-טערגעשריבען געווארן, אבער אלע געדענקען נאך די אנצינדערדע הייט די עמפערונג, מיט וועל-כער ער איז בעגלייט געווארן. דער פאקט פון די פיר גרויסע מלוכות האט עס געדארפט שאפען א מין דירעקטאריום, וואס זאל דיקטירען אלע אי-בעריגע לענדער זיין ווילען און זיין פאליטיק. געגען דעם פאקט האבען זיך געכוועסטעוועט אלע קליינע און מיטעלע מלוכות, איינזעהענדיג אין איהם א געפאהר פאר זיך און פאר זייערע גרעניצען. ווען דער פאקט איז אונטערגעשריבען געווארן, זענען פון איהם בעזייטיגט געווען אלע פונקטן, וועלכע האבען געקאנט האבען א ווירקליכע ממשות. צו דער קאמפראמיטירונג פון פאקט, נאך איידער ער איז אריין אין לעבען, האט אין א געוואלדיגער מאס מיטגעהאלפען די ווילדע פאליטיק פון צע-בושעוועטן היטלעריזם, וועלכער האט פאר גאנץ איראפע ארויסגעוויזן זיין געפעהרליכע, דראהענ-דע פויסט, א פיינדליכע שטעלונג צום פאקט האט פון אנהויב אן אנגענומען די סאוו. רעגירונג, זי האט אין איהם מיט רעכט איינגעזעהען א קאלאסאלע געפאהר פאר די אינטערעסן פון דער סאוויעטן-רעפובליק, בעת דער היטלעריסטישער אפעטיט גרייכט אפען צו גרויסע שטיקער פון די סאוויעטישע טעריטאריעס.

מוסאליני האט אלזא מאדיפיצירט זיין אידעי פון דעם פאקט. עס דארף זיין א פאקט שוין נישט פון די פיר מלוכות, נאר פון פינף, דאס הייסט, מען דארף אין איהם אריינציהען אויך די סאוויעטען, און אפשר אפילו שאפען א פאקט פון זעקס מלוכות, מיט דער מיטהילף פון די פעראייניגטע שטאטען. אט די מעכטיגע און גרויסע מלוכות דארפען עס ביל-דען דעם קאנצערן, וועלכער וועט ארויספיהרען די פעלקער-ליגע פון דעם אומהיילבארען מצב, אין וועלכען זי איז פערטריבען געווארן. די גרויסע מלוכות וועלען עס האבען די אויפגאבע צו בע-שטענדיגען זיך אויף וועגן דער עקאנאמישער קאנפערענץ און ברענגען צו א טאלק אט די אינס-טיטוציע, אין וועלכער אלע האבען זיך שוין מיאש געווען.

דאס איינלאדענען ליטווינאוו'ן קיין רוים האט נאך א וויכטיגע אויפגאבע. מוסאליני וויל ארויס-טרעטען אלס פערמיטלער, כדי צו ברענגען צו אן אויסגלייך צווישען די סאוויעטען און דייטשלאנד. די בעציהונגען צווישען דעם סאוויעטן-פערבאנד און דעם לאנד פון האקענקרייץ זענען אין לויף פון די היטלער-חדשים אנגעצויגען געווארן ביז גאר. עס זענען שוין געווען מאמענטען פון אזעל-כע אומפערשעהמטע פראוואקאציעס מצד דעם קעמ-פערדישן היטלעריזם, ווען סאוויעטישע אפיציאלען האבען געמוזט ערקלערען, אז דער וועג פון בערלין קיין מאסקווע קאן זיך ארויסווייזן אמאל פיל ווייר-טער פאר דעם וועג פון מאסקווע קיין בערלין. די אויסגעדענקטע ראטע פון די שטורמיסטן האלט דאך אוקראינע און אנדערע געביטן, פון רוס-לאנד פאר זייערע נאטירליכע קינפטיגע עקספאנס יע-געביטן. דייטשלאנד פיהרט פערדעכטיגע פער-האנדלונגען מיט יאפאן, און אין קינפטיגען צוזאמ-מענשטויס אויפ'ן ווייטן מזרח, וואו פון איין זייט וועלען זיך געפינען דער סאוויעטן-פערבאנד און אין זיין איצטיגער פערבינדעטער, די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקא, איז פאראויסגעזעהן דער בונד צווישען דייטשלאנד און יאפאן אלס געגנער פון די ערשטע.

די אויפגאבע, וועלכע עס האט זיך געשטעלט מוסאליני, איז צו ברענגען צו אן אויסגלייך צווי-שען די סאוויעטען און דייטשלאנד. ער האלט זיך פאר בערופען צו אזא ארבייט, ווייל איטאליען גע-פינט זיך דאך אין גוטע בעציהונגען סיי מיט דעם היטלעריסטישען דייטשלאנד, סיי מיט די סאוו-ויעטען.

די אפיציעלע קאמוניקאטען וועגן די גע-שפרעכען צווישען מוסאליני'ן און ליטווינאוו'ן רעדן זעהר ווייניג וועגן די רעזולטאטען פון די שמועסען. צי האט מוסאליני ווירקליך אויסגעגלייכט די שטאנדפונקטען פון די סאוויעטען און פון היט-לערלאנד, צי איז געלונגען מוסאליני'ן צו צו שטרייכען די שווערע וואלקענס, וואס הענגען צווישען דייטש-לאנד און דעם סאוויעטן-פערבאנד וועגן דעם מוז מען דערוויל מאכען בלויז השערות. יעדנפאלס זענען די אינטערעסן פון סאוויעטן-פער-באנד און פון היטלעריסטישען דייטשלאנד אזוי פערשידען, אז וועגן א לאנג-דויערענדיגער צו-זאמענארבייט קאן קיין רייד נישט זיין. (פסק)

„די גרויסע וואלגא"

נייער גיגאנטישער פראיעקט ווערט פערווירקליכט אין רוסלאנד

אין די סאוויעטישע בלעטער דרוקען זיך טריומפאלע ארטיקלען וועגען דעם נייעם גרענדיג-זען פלאן, וואס ווערט איצט אויסגעארבייט און וואס וועט ברענגען א נייע ריזיגע אונטערנעהמונג. ס'האנדעלט זיך נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי וועגען ענדערען דעם לויף פון דער וואלגא, אט דעם גרעסטען טייך אין אייראפא און אין אייראפעאישען רוסלאנד. אזא פראיעקט איז שוין אויפגעשוואומען אין יאהר 1912. דעמאלט האט דער אינזשיניער באגאיאוולענסקי פארגעלייגט צו פערקירצען דעם לויף פון דער וואלגא אויף 125 קילאמעטער אין דעם ארט, וואו דער טייך מאכט א גרויסען אימוועג נעבען סאמארא צוליב די זשיגולער בערג. דעם פראיעקט פון באגאיאוולענ-סקי'ן האט מען אין דער געזעלשאפט פון רוסישע אינזשיניערען, וואו ער האט איהם רעפערירט, אויפגענומען מיט דער גרעסטער איראניע, און דעם מחבר גופא האט מען שיער נישט ערקלערט פאר א משוגענעם.

ווידעראמאל האט מען זיך מיט דער פראגע פערנומען אין אנ'אנדער צייט, וועלכע איז געווען צום ווייניגסטען צוגעפאסט פאר אזעלכע ריזיגע אונטערנעהמונגען. דאס איז געווען אין יאהר 1919, אין סאמע ברען פון בירגער-קריג. דעמאלט האט א גרופע אינזשיניערען מיט באגאיאוולענסקי'ן בראש אויסגעפארשט דעם לויף פון טייך וואלגא און מען איז געקומען צום אויספיהר, אז דער פרא-יעקט איז דורכפיהרבאר. עס זענען וועגען דעם פראיעקט פארגעקומען א רייהע דיספוטען און מען איז געקומען צום בעשלוס, אז מען דארף אויס-בעסערען דעם לויף פון טייך און אויפבויען א גיגאנ-טישע הידרא-עלעקטרישע סטאנציע ביי סאמארא.

דער שריפטשטעלער לוקיאנאוו דערצעהלט אין א בעזונדער בוך „די גרויסע וואלגא" וועגען די אומשטאנדען, ביי וועלכע עס זענען דעמאלט געפיהרט געווארען די דיסקוסיעס וועגען דעם ענין:

„אין סאמארא איז דעמאלט נישט געווען קיין ליכט. די צוהערער זענען בעת די לעקציעס געזעסען אין די פוטערס. אויף דער קאטעדרע פון לעקטאר האט זיך געלויכטען א קליין ליכטעל און ביי דער דאזיגער בעלייכטונג זענען געזעסען מענ-שען און האבען געטרוימט וועגען עלעקטרישען ליכט, וואס וועט געגעבען ווערען דורך דער גרוי-סער עלעקטרישער סטאנציע פון דער וואלגא און וואס וועט שפייזען מיט ליכט אונגעהויערע געבי-טען. די ווערטער האבען געקלונגען ווי א פאנ-טאסטיש מעשה'לע".

איצט גייט מען שוין אין סאוויעט-רוסלאנד פערווירקליכען דעם אונגעהויערען פלאן. דער פראיעקט פון שאפען די אזוי גערופענע „גרויסע וואלגא" וועט פערנעהמען דאס ערשטע ארט אין נאהענטסטען פלאן פון דער פאלקסווירטשאפט אין ס.ס.ס.ר.

מיט עטליכע טאג צוריק איז פארגעקומען א גרויסע קאנפערענץ מיטן אנטייל פון פארשטייער פון דער וויסענשאפטליכער אקאדעמיע. די קאנפע-רענץ האט זיך פערנומען מיט די הויפט-פראבלע-מען, וועלכע זענען פערבונדען מיט דעם דורכפיה-רונג פון דער גרויסער וואלגא.

דער עלעקטריפיקאטאר פון רוסלאנד, אינ-זשיניער קרזשיזשאנאווסקי האט אויף דער קאנפע-רענץ ערקלערט, אז די ערפאהרונג פון דער ערש-טער פיאטילעטקע גיט די האפנונג, אז דער פלאן פון דער גרויסער וואלגא וועט רעאליזירט ווערען.

די איבערבויאונג פון וואלגא-באסיין וועט ארומנעהמען פערציג פראצענט פון דער טערי-טאריע פון גאנצען לאנד, וואו עס זענען קאנצענ-טרירט, כמעט פופציג פראצענט פון דער גאנצער בעפעלקערונג. אין רעזולטאט פון דער דורכפיהרונג פון פלאן וועט בעוואסערט ווערען א שטח פון פיר מיליאן העקטאר לאנד, וואס וועט קענען גע-בען פופציג מיליאן צענטנער ווייצען.

די פלענער דארפען ווערען רעאליזירט ביזן יאהר 1947. איבער אלע פלענער, וואס זענען פערבונדען מיט דער רעאליזירונג פון פאנטאסטי-שען פראיעקט, ארבייטען איצט 200 אינסטיטוטען און דרייהונדערט בעלעהרטע. די פלענער זענען אין די אלגעמיינע שטריכען שוין פארטיג. דער ניוואו פון דער וואלגא וועט אויפגעהויבען ווערען דורך שליוזען און א נייער קאנאל וועט פערבינדען די וואלגא מיטן דאן. דער באלטישער ים, דער ווייסער ים און דער קאספישער וועלען פעראייניגט ווערען מיט איין וואסער-וועג.

מיט אלע פרטים פון דער גרויסער וואלגא וועט זיך פערנעהמען די נאהענטסטע ספעציעלע סעסיע פון דער וויסענשאפטליכער אקאדעמיע.

דעגענערירטע טיפען

ווייטערדיגע כאראקטעריסטיקע'ם פון די היטלעריסטישע מושלים

מיר האבען די טעג געבראכט די מיינונג פון א בעריהמטען פסיכיאטער, וועלכער געפינט איין, אז די איצטיגע מושלים פון דייטשלאנד ליי-דען כמעט אלע אויף פערשידענע פארמען פון גייסטיגער קראנקהייט. אין די ווייטערדיגע אויס-פיהרונגען שרייבט ער:

גע ב ע ל ס, א פערביסענער קריפעל מיט אנ'עהנליכען טעמפעראמענט, נאר ווייניגער איינ-פאך און בעסער דערצויגען ווי היטלער, איז גע-ווארען דער מוח פון דער בעוועגונג. — על פי פנים נישט קיין ערשטקלאסיגער מוח. — בעת גערינג האט געמוזט דינען אלס האנט און היטלער אלס צונג און דעקאראטיווע פיגור פאר דער בע-וועגונג. אלע דריי בעזיצען מעהר טעטיגקייטס-אינסטינקט, איידער גייסטיגע פעהיגקייטען. און זיי האבען געהאט מעהר גליק ווי שכל, ווי עס האט זיי אייגענטליך געקומט.

ר א ז ע נ ב ע ר ג, דער טעארעטיקער פונם אנטיסעמיטיזם, ווייזט ארויס אין זיינע ווערק דעם זעלבען מאנגעל אין אינערליכען גלייכגעוויכט, ווי אורטיילס-קראפט, און די סאדיסטישע ווילד-קייט פון דעם פאראנאיקער. אין איינעם פון זיינע „קלאסישע" ווערק האט ער געפאדערט, אז אויף יעדען טעלעגראפען-שטאנג צווישען מינכען און בערלין זאל ארויסגעשטעלט ווערען פאר דער עפענטליכקייט דער קאפ פון א פראמינענטען יוד. ביי א נארמאלען מענש וואלט אפילו די בערעכ-טיגטסטע אויפגעבראכטקייט געגען דעם געמיינסטען פערברעכער נישט געפונען אזא אויסדרוק.

ר ע ה ם, איינער פון היטלערס וויכטיגסטע לייט, איז, לויט דעם ווי ער האט זיך אליין מודה געווען, א „האמאסעקסואליסט", און מיט עט-ליכע יאהר צוריק געווען פערוויקעלט אין אנ'-עפענטליכען סקאנדאל, וואס האט אויפגערודערט גאנץ דייטשלאנד. נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז ער האט מיסברויכט זיין הויכען מיליטערישען אמט, צו בעפרידיגען זיינע קראנקע תאוות מיט זיינע אונ-טערגעארדנעטע, איז ער געבליבען דער מיליטע-רישער פיהרער פון די נאציס און איז איצט ביי-ערישער מיניסטער.

א פשוט אומגלייבליכע דערשיינונג איז גע-ווען די בעשטימונג פון ד"ר רוסט אלס דעם פרייסישען אונטערריכטס-מיניסטער אין דעם היט-לער-קאבינעט. אט דער רוסט איז פאר 3 יאהר געווען געצוואונגען אויפצוגעבען זיין שטעלע אלס לעהרער, ווייל עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז ער ליידעט פון אנ'אלגעמיינעם פאראליז פונ'ם מוח. אט די קראנקהייט בעשטייט אין דעם, וואס די קראנקער פון דער מורא'דיגער סיפיליס-קראנק צושטערען ביסלעכווייז דעם געהירן און פאראלי-זירען אלץ מעהר און מעהר זיינע פונקציעס. איצט האט אט דער מאן די אויפזיכט איבער דער עפענטליכער דערציהונג אין פרייסען און איז בערופען ארפצוזעצען לעהרער און אוניווערזיטעט פראפעסארען דערפאר, וואס זיי זענען יודען, אדער ווייל זיי ווערען פערדעכטיגט צו האבען ראדיקאלע אידעען. וועלט-בעריהמטע מענער זענען פערטריבען געווארען פון זייערע לאבארא-טאריעס און זייער טעטיגקייט איז איבערגעריסען געווארען דערפאר, ווייל א גייסטיג-קראנקער האט אזוי בעפוילען.

דער דאזיגער צעטעל וואלט נישט געווען פערפולט, ווען מען זאל נישט צושטעלען צו איהם דאס בילד פון דעם טרויעריג-בעריהמטען ד"ר ראבערט ליי, וועמען היטלער האט אנפערטרויט די ארבייט צו מאכען די איבערקעהרעניש אין די דייטשע פראפ. פעראיינען. הער ליי האט ערשט נישט לאנג צוריק געצויגען אויף זיך די אינטער-נאציאנאלע אויפמערקזאמקייט, ווען ער איז דער-שינען אויף דער ארבייטס-קאנפערענץ אין גענף אלס „פערטרעטער פונ'ם דייטשען ארבייטס-פראנט" אבער גלייך נאכדעם האט ער געמוזט איבערלאזען די קאנפערענץ און אנטלויפען פון דער שטאט, ווייל ער האט בעליידיגט די דעלעגאטען פון די דרום-אמעריקאנישע שטאטען און זיי אנגערופען אידיאטען.

די קאמפלימענטען, וואס מען האט איהם ביי דער [illegible] געמאכט, און די זיינע נעמען, וואס מען איהם געווארפען אין פנים אריין, וואלטען געמאכט א געוויסען איינדרוק אויף יעדען אנדערען, אין וועמען דאס געפיהל פון בושה איז נישט איינגאנצען אפגעשטארבען; אבער דער „פער-טרעטער פונ'ם דייטשען ארבייטס-פראנט" געהערט נישט צו די שטאלצע וועלכע מענשען, וועלכע מאכען זיך א וועזען פון קלייניגקייטען. אין זיין ריינישער היימאט איז דער הער ליי בעקאנט אלס ברוטא-לער גראבער נפש און ווילדער שיכור. און זיינע צווייפעלהאפטע פינאנציעלע געשעפטען האבען געפיהרט דערצו, אז מען האט איהם איינמאל אין גאס פשוט אנגעבראכען די ביינער... זיין אמאלי-גער פארטיי-חבר, קולטע, האט איהם געווידמעט א בעזונדער שריפט, וואס ער האט בעטיטעלט: „הער ליי, א קרימינעלער כאראקטער". ליי איז געווען דער ארויסגעבער און אייגענטימער פון דעם „וועסט-דייטשען בעאבאכטער", א רעוואלווער-בלאט פון דעם נידעריגסטען סארט, וואס איז אפילו אין דעם בלעטער-וואלד פון דער נאצי-פרעסע א קא-פיטעל פאר זיך. יעדער נומער פון אט דער העס-ליכער צייטונג איז געווען אויסגעפילט מיט שמו-ציגע סעקסועלע סקאנדאלען, ריטואל-מארד-געשיכ-טען און בלוט-דורשטיגע דראהונגען פון ערגסטען מין, וואס נאר א צוקריפעלטער קראנקער מוח האט געקאנט אויסטראכטען. ביי א געריכטס-פערהאנד-לונג האט ליי אליין זיך מודה געווען, אז ער פלעגט זיינע גייסטיגע „שרייבער" געבען דאס גייסטיגע טרינק-געלד אין שנאפס, כדי אנצורעגען זייער טאלאנט...

אז א לאנד מיט אנ'אלטער און פרוכטבארער קולטור האט זיך געקאנט אהן שום ווידערשטאנד אונטערגעבען אונטער'ן יאך פון א קליקע פון אומ-נארמאלע און סאדיסטישע ברואים — איז אהן צווייפעל אנ'איינציג-ארטיגע דערשיינונג אין דער געשיכטע.

נײַער פֿאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער רעבע

נײַער פֿאָלקסבלאַט

מיטוואָך 6 יח כסלו תרצ"ד

דעצעמבער

זון-אויפֿגאַנג 7.26

זון-אונטערגאַנג 3.26

25 אַרבייטער איז אַ ברענענדער פֿאַבריק

די שׂרפֿה האָט אָנגעמאַכט אַ היזק פֿון העכער 100,000 זל.

(2) אין דער וויגאַניע-שפּינערײַ פֿון „תּרש-בערג און ווײַנשטאַק", אויף וועגענער 4, איז נעכטן 5 מינוט פֿאַר 9 פֿריה, אויסגעבראָכן אַ שׂרפֿה אין דער סאָלפֿאַקטאָרען-אָפּטיילונג.

מחמת די אָנגעלאָגערטע לײַכט-ברענענדע מאַטעריאַלן, האָט די שׂרפֿה אָנגענומען דראָהענדע פֿאָרמען, און אַזוי ווי עס האָבן זיך אויך אָנגעכאַפּט די אַרויסגאַנג-טרעפּ, האָבן 25 אַרבייטער וועלכע זענען געווען אינעווייניג, איבערגעלעבט אַ טויט-סכּנה.

21 פֿון זיי האָבן זיך ווי-ניט-איז אַרויסגעכאַפּט אין דרויסן מיט די ברענענדע טרעפּן. און 4 אַרבייטערינס האָבן פֿײַערלעשער געמוזט אַרויסראַטעווען דורך די פֿענסטער.

בײַ די אַרויסגערופֿענע 3 אָפּטיילונגען פֿײַערלעשער האָט די רעטונגס-אַרבייט געדויערט העכער 2 שעה.

די גאַנצע פֿאַבריקס-געבײַדע צוזאַמען מיט'ן קאָנטאָר און די מלבושים פֿון די אַרבייטער איז פֿאַרברענט געוואָרן.

דער היזק בעטרעפֿט העכער הונדערט טויזנט זלאָטעס.

די פֿאַבריק איז געווען אַסעקורירט.

אַ גרויסע זאַלץ-אַפֿערע

(2) מיט אַ קורצער צײַט צוריק איז אין שאָפּעניצע, אויבער-שלעזיען ענטדעקט געוואָרן אַ גרויסע אַפֿערע, וואָס איז בעשטאַנען אין דעם, אַז אַ גוט-אָרגאַניזירטע באַנדע האָט געפֿעלשט אינדוסטריע-און-באָד-זאַלץ אויף עס-זאַלץ און עס פֿאַרשפּרייט איבער גאַנץ פּוילען, ובפֿרט אין לאָדז, לעמבערג, סטאַניסלאַוואָוו, קאָטאָוויץ א.א.וו.

אין שײַכות דערמיט ווערט אויך איצט אין דער לאָדזשער וואָיעוואָדשאַפֿט אַדורכגעפֿירט אַן אויספֿאָרשונג, וואָס ווערט דערווײַל געהאַלטן בסוד.

די מלוכה-פֿינאַנצן האָבן צוליב דער דאָזיגער אַפֿערע געליטן אַ גרויסן היזק, און זי ווערט בעטראַכט, אַלס איינע פֿון די גרעסטע אין דער לעצטער צײַט.

מחמת ליבע און אַרבייטסלאָזיגקייט

(2) נעכטן 11 אין אָוונט האָט דער וועכטער פֿון פּאָניאַטאָווסקי-פּאַרק געטראָפֿן ליגן אויף אַ באַנק אינם פּאַרק אַ פֿער'חלש'טע פֿרוי.

ער האָט תּיכף אַרויסגערופֿן פּאָגאָטאָוויע און אין אַ שווערן צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפֿירט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז נישט פֿאַרטענדיג אויפֿ'ן פּראָסט איז זי אַ זײַגער האַלב 11 געקומען אין פּאַרק אַרײַן, און דער בעגלייטונג פֿון עפּיס אַ הער.

דער דאָזיגער הער איז שפּעטער פֿאַרשוואונדן געוואָרן.

די זעלבסטמערדערין הייסט געגאָוועפּאַ שמיגיעלסקאַ, 27 יאָהר אַלט.

* * *

(2) אַ צווייטער זעלבסטמאָרד-פֿאַל האָט פּאַסירט אויף גדאַנסקאַ 7, וואו עס האָט זיך געפּרובט צו נעהמען דאָס לעבן די רעדוצירטע 19-יעהריגע אַרבייטערין טשעסלאַוואַ קאַשינסקאַ.

אין אַ בעוואוסטלאָזן צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפֿירט אין קרייז-שפּיטאָל אויף זאַגאַיעקאַווא.

דרײַ איבערגעפֿאָרענע

אַ קינד אַן עלטערער מענש און אַ יונגערמאַן

(2) אויף ראָג גדאַנסקאַ און אַנדזשעיאַ האָט אַן אויטאָ איבערגעפֿאָהרען די 10-יעהריגע פֿעלאַ יאַקובאָוויטש (פֿון פּיעטריקאָווער 34), וועלכער פּאָגאָטאָוויע האָט אינגאַנצן אַ צוקאַליעטשעטע מיט אַ צובראָכענער האַנד אָפּגעפֿירט אין שפּיטאָל אויף זאַגאַיעקאַווא.

* * *

(2) אויף אַלעקסאַנדראָווסקאַ גאַס איז איבערגעפֿאָהרען געוואָרן דורך אַ טראַמוואַי דער 62-יעהריגער פֿערדינאַנד וועררוער (לימאַנאָווסקיעגאָ 66).

איין אַ שווערן צושטאַנד מיט עטליכע צובראָכענע ריפּן האָט איהם פּאָגאָטאָוויע אָפּגעפֿירט אין שפּיטאָל אויף דער דרעוונאָווסקאַ.

* * *

(2) אויף פּיעטריקאָווער, נעבען נומער 108, האָט אַן אויטאָ איבערגעפֿאָהרען אַ געוויסן ברונאָ זאַלצנער (פּאָזנאַנסקאַ 20).

מיט אַ צובראָכענעם ברוסטקאַסטן האָט איהם פּאָגאָטאָוויע אָפּגעפֿירט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

טראַגישער טויט פֿון 2 יונגע קינדער

2 ברידערלעך דערטרינקען איז אַ ברונעם

(2) אין דאָרף גאַזשעראָשיקוב, האָט נעכטן פּאַסירט אַ שרעקליכער פֿאַרפֿאַל מיט צוויי קינדער די 2 ברידערלעך, דער 6-יעהריגער ווינצענטי און דער 4-יעהריגער הערעאָנים וואָשניאַק האָבן זיך אין אָוונט געשפּילט בײַם ברונעם. פּלוצים האָט זיך דער יונגערער צוליב אונפֿאָרזיכטיגקייט אַ גליטש-געטאָן אַזוי אומגליקלך, אַז ער איז אַרײַנגעפֿאַלן אין ברונעם. דער עלטערער ברידערל, וועלענדיג ראַטעווען דעם יונגערן איז אויך אַרײַנגעפֿאַלן אין ברונעם.

ביידע קינדער האָט מען ערשט אויף צו מאָרגענס אַרויסגעצויגן טויטע.

פֿאַר הונגער

(א) איז אויפֿ'ן לעאָנהאַרדט-מאַרק אומגעפֿאַלן די 48-יעהריגע היימלאָזע אַניעלאַ קישאָווסקאַ.

פּאָגאָטאָוויע האָט זי אָפּגעפֿירט אין אַ שפּיטאָל.

שיטען זאַמד און זאַלץ אויף די טראָטואַרן

פֿעראָרדנונג פֿון דער פּאָליציי

(א) צוליב דעם, וואָס נעכטן האָבן זיך פֿיל מענשן אויסגעגליטשט און זיך צושעדיגט, האָט די פּאָליציי פֿעראָרדענט די סטרוזשעס, זיי זאָלען שיטען זאַמד און זאַלץ אויף די טראָטואַרן אין אָנהויבן דעם שניי.

געשטאָרבען בײַ דער אַרבייט

אין שלאָגמאַנ'ס פֿאַבריק (מיליאָנאָווע 25) איז נעכטן פּלוצלינג געשטאָרבען דער אַרבייטער יוזעף לידאַ.

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07

ספּעציאַל-אַרצט פֿאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטן, מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג און קאָסמעטישע בעהאַנדלונג.

אַלע אַרט אַנאַליזן.

נעמט אָן פֿון 8—11 און 4—8 אָוו. זונטאָג פֿון 9—1 בײַטאָג

פֿאַר אומבעמיטעלטע — לאָקאַלע-פּרײַזן

אַ יום-טוב פֿאַר אַלעמען!!!

ווועט זײַן דער פּרעכטיגער פֿילם-עפּאָס

SABRA

אויסגעפֿיהרט אין דער העברעאישער און פּוילישער שפּראַך

וואָס אילוסטרירט דאָס לעבן און קאַמפֿן פֿון די

פּיאָנערען פֿון יודישען ישוב אין פּאַלעסטינאַ

אין די הויפּט ראָלען: די הויפּט-שוישפּילער פֿון דעם בעריהמטען אויף דער גאַנצער וועלט

„הבימה"

חנה ראָווינאַ, ע. בערטאָנאָף, א. מעסקין א. א.

קירצליך אין „ROXY"

19-טער יאָהרטאָג פֿון דער שלאַכט הינטער לאָדז

(2) הײַנט פֿאַלט אויס דער 19-טער יאָהרטאָג פֿון דער גרויסער דרײַוואָכעדיגער שלאַכט הינטער לאָדז, נאָך וועלכער דאָס דײַטשע מיליטער האָט אונטער דער אָנפֿיהרערשאַפֿט פֿון דעם איצטיגן דײַטשן פּרעזידענט הינדענבורג, דעם 6-טען דעצעמבער 1914. פֿאַרנומען לאָדז אויף די פֿיער יאָהר, וואָס אונזער שטאָט איז געווען אונטער'ן יאָך פֿון דער אָקופּאַציע.

פּאַקעט-אײַמפּונגען

(2) לויט דער איצט אויסגעאַרבייטעטער רשימה פֿון דעם געזונדהייטס-אַמט בײַ דער לאָדזשער שטאָט-פֿערוואַלטונג, זענען בעת דער פֿריהלינגס-אַקציע הײַ-יאָהר געמאַכט געוואָרן אײַנאימפֿונגען קעגן פּאָקען — 25,238 קינדער.

פּאָליטישער פּראָצעס

(2) דאָס קרייז-געריכט האָט נעכטן פֿאַרמשפּט דעם 30-יאָהריגען יאַן לובאַנסקי, פֿאַר'ן האַלטן אַ קאָמוניסטישע רעדע אויפֿ'ן קבר פֿון זײַנעם אַ חבר — אויף אַנדערטהאַלבן יאָהר תּפֿיסה.

פֿערגרעסערט זיך די צאָהל ראַדיאָ-אַבאָנענטען

(א) דעם 1 נאָוועמבער האָט די לאָדזשער ראַדיאָ-סטאַציע געציילט 16,357 אַבאָנענטען.

דעם ערשטען דעצעמבער איז די צאָהל געשטיגן ביז 17.434.

פֿאַר נישט צאָהלען פּינקטליך דעם אַרבייטס-לוין

(2) דאָס סטאַראָסטעווע-געריכט האָט נעכטן פֿאַרמשפּט אויף צוויי חדשים אומבעדינגטן אַרעסט דעם אײַנהאָבער פֿון אַ לוין-וועבערײַ אויף פּאָמאָרסקאַ 69, שלמה לעוקאָוויטש'ן, פֿאַר'ן נישט האַלטן זיך בײַם קאָלעקטיווען אָפּמאַך בײַם אויסצאָהלען די אַרבייטער, און בכלל פֿאַר'ן נישט פּינקטליכען צאָהלען די לוינען.

ליקווידירט דעם שטרייק

אין דער בעטאָן-פֿאַבריק „האַ-טע-בע"

(א) ווי מיר האָבן שוין מיטגעטיילט, איז אין דער בעטאָן-פֿאַבריק פֿון די פֿירמע „קאַ-טע בע" אין אַנדזשעיאַ אויסגעבראָכן אַ שטרייק פֿון די אַרבייטער.

מחמת דעם, וואָס די פֿירמע האָט באַוויליגט די פֿאָדערונגען פֿון די אַרבייטער, איז דער שטרייק נעכטן ליקווידירט געוואָרן.

אָפּמײַקעס

הײַנטיגע נאַכט-דיזשורען

י. קאָפּראָווסקי (נאָוואָמיעסקאַ 15), ס. טראָווקאָווסקי (בזשעזשינער 56), מ. ראָזענבלום (שרודמיעסקאַ 21), מ. באַרטאָשעווסקי (פּיעטריקאָווער 95), י. קלופּשאַ (קאָנטנאַ 54), טשינסקי (ראַקיטשינער 53)

נאָך אַ קרבן פֿון גליטש

(2) נעכטן האָט זיך אויפֿ'ן הויף, אויף זגערזשער 7 אויסגעגליטשט די 36-יאָהריגע העלענאַ סטעמפּיען און זיך צובראָכען דעם רעכטן פֿוס.

פּאָגאָטאָוויע האָט זי אָפּגעפֿיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

דער „נס" אין ראַדאָגאָשטש

אָהן אַ מאַן און דאָך געבוירען

דרײַ יונגלעך.

(א) אין ראַדאָגאָשטש איז איצט פֿריילעך צוליב אַ מעשׂה מיט דער 27 יעהריגער אירענאַ יודעפּיאַק (שאָסענגאַס 10).

די דאָזיגע „אשת חיל", וועלכע וואוינט נישט מיט איהר מאַן העכער 2 יאָהר, האָט בעטנטען געבוירען דרײַ יונגלעך (אַ פּוח פֿון אַ גרושה!...)

דער דאָזיגער „נס" איז איצט דער שמועס בעשפּרעכען פֿון טאָג.

א פראצעס פאר'ן איסנארען א מאיאנטעק

(2) נעכטען איז געשטאנען פארן קרייז-גע-ריכט א געוועזער זביגניעוו גיבינסקי, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין דעם, אז ער האט פון דער פריצה'סע טעאפילא פיעטשעניסקא, וועלכע איז פארן טויט נישט געווען ביים פולען זינען, ארויסגענארט פאר זיך איהר גאנצען פערמעגען 1 מארג לאנד, וואס זי האט איהם פערשריבען אין דער צוואה.

בעשולדיגט איז ער געווארען דורך די קרובים פון דער געשטארבענער פיעטשטשינסקא, פאר וועל-כע ס'איז גארנישט איבערגעבליבען געווארען.

דאס געריכט האט נעכטען גיבינסקי'ן פריי-געשפראכען.

שרעקליכער טויט פון א מיידעלע

(2) עהערנעכטען איז אין דארף זשירוב, קאלישער קרייז, אריינגעפאלען אין די טריבעס פון א דרעש-מאשין די 11 יאהריגע רעגינא אלעק, וועלכע האט צוגעהאלפען איהרע עלטערן ביי דער ארבייט.

דאס קינד איז איננאנצען צושעדיגט געווא-רען, און נישט קוקענדיג אויף אלע אנשטרענגונגען פון די דאקטוירים אין א קאלישער שפיטאל, איז עס אין שרעקליכע יסורים געשטארבען.

דאקטוירים, וואס „קורירען" מיט... שווארצע קאווע

ווערען געזוכט פון דער פאליציי

(2) אין פאביאניץ האבען זיך לעצטענס בעוויזען צוויי „דאקטוירים", וואס היילען מיט... שווארצע קאווע.

די דערמאנטע „דאקטוירים" האבען מיט עטליכע וואכען צוריק געמאכט א בעזוך ביי א נעוויסען יאן שטשענשנא (שיענקעוויטש 11). די לייט האבען גענומען קורירען ש'ס פרוי, משווה זענען זיי געווארען 60 זל. די סומע האבען זיי גענומען אין צוויי מאל צו 30 זל.

נאך א צייט האט ש. זיך ארומגעזעהען, אז די מעדיצין איז געוועהנליכע שווארצע קאווע. די פאליציי זוכט די דאזיגע „קאווע-דאקטוירים".

גרויסע „מזרחי" אקאדעמיע אין שטאט-ראט זאל

נעכטען איז פארגעקומען א גרויסע אקאדע-מיע פון „מזרחי" אין זאל פון שטאט-ראט, גע-ווידמעט דעם מפעל פון קרן ארץ-ישראל, וואס צילט אויפצובויען א רעליגיעזען ארץ-ישראל. די אקאדעמיע האט געעפענט ראטמאן י. ביאלער, וועלכער האט מזכיר געווען די גרויסע פע"שטא-רבענע נפטרים: חפץ חיים, הרב מאיר שפירא, דעם גרינדער פון „ישיבת חכמי לובלין", טשארטקאווער רבי און דעם גרויסען נאציאנאלען פיהרער לעא מאצקין.

עס האבען גערעדט וועגן דער ביידער פא-ליטישער טאקטיק פון מזרחי, זייט דעם לעצטען 18-טען ציוניסטישער קאנגרעס: ד"ר א. גאנטעס-ריינער פון לעמבערג, הרב א. בייפעלד פון ווארשא, און דער פרעזידענט פון „מזרחי" אין פוילען, דער טאמאשאווער רב, הרב שמואל הלוי בראדט.

צום סוף איז אנגענומען געווארען איינשטימיגע רעזאלוציעס פון פערזאמעלטן עולם וועגן די נגישות מצד דער ענגלישער אדמיניסטראציע אין פאלעסטינא בעגען דער יודישער איליגאלער אימיגראציע אין לאנד. פאר דער ביידער פאליטישער ליניע פון „מזרחי" און פארן קאמפיין פון קרן ארץ-ישראל. מיט „התזקנה" און „התקוה" איז זיך דער גרויסער עולם פונאנדערגעגאנגען.

למען האמת!

ערקלערונג פון פליישער-הורטאווניקעס-פעראיין

אין שייכות מיט דער ערקלערונג פון דער קהלה-פערוואלטונג פון 1-טען דעצעמבער אין „נייעס פאלקסבלאט" ערקלערען מיר פאלגענדעס:

אויף דער פעסטשטעלונג, אין וועלכער פרע-זעס מינצבערג שטעלט פעסט, אז אויף דער גע-מיינזאמער קאנפערענץ, האט דער פרעזעס מינצ-בערג נישט געזאגט, אז די שעכטער'ס צאהלען נישט זייער געלד, נאר די בעפעלקערונג. קענען מיר פעסטשטעלען מיט עדות, אז פרעזעס מינצ-בערג האט עס בפירוש אונטערגעשטראכען.

ווייטער בעמיהט זיך די קהלה-פערוואלטונג אויפצוווייזען, אז דאס איבערנעמען די שחיטה דורך דער קהלה איז נישט עלול טייערער צו מאכען די פרייזען פון פלייש. דערביי מאכט די קהלה א חשבון, אז אנשטאט דעם, וואס ביז איצט האט געקאסט 9 זל. שחיטה-געלד, וועט פון איצט אן קאסטען 8 זל. די קהלה-פערוואלטונג פערגעסט אבער, אז פון א „פרעסער" (בהמה וואס וועגט 105 קילא לעבעדיג) פערלאנגט די קהלה 8 זל. שחיטה-געלד. די קאלקולאציע דערפון איז, אז דער הינטער-טייל איז טריפה, און די פאדער-טייל איז כשר. דער אונטער-טייל וועגט 20 קילא און דער פאדער-טייל, דאס כשר'ע וועגט 25 קילא. ד. ה. אז 25 קילא פלייש, זאל קאסטען 8 זל. שחיטה-געלד, וואס ס'מאכט אויס 35 גר. אויף איין קילא. וואס ס'גאנצע כשר'ע פלייש ווערט אין הורט-פערקויף פערקויפט צו 80 גר. א קילא.

ווייטער זאגט זיך אין דער ערקלערונג, אז די קהלה איז מיט'ן איבערנעהמען די שחיטה, נישט אויסען צו בע'עולה'ען די בעפעלקערונג, און איז נאר אויסען צוועקצושטעלען דעם ענין כשרות פון איצט אן. פרעגט זיך דעריבער? צי איז ביז איצט דער ענין כשרות נישט געווען אין ארדנונג? אין דער צייט, ווען ביז איצט האט די קהלה געהאט אין שעכט-הויז איהרע אייגענע חותמים, נאמנים, משגיחים און שוחטים, וועלכע זענען אויך איצט בעשטעטיגט געווארען פון דער קהלה, פרעגט זיך: צי ביז איצט האבען זיי געמאכט טריפה, און פון איצט אן וועלען זיי מאכען כשר?..

פרעזעס מינצבערג ווארפט אונז פאר, אז די שעכטער-הורטאווניקעס, האבען נישט געוואלט אונ-טערהאנדלען וועגען די פרייזען פון שחיטה-געלד און כסדר ענטגעגענגעשטעלט זיך דאס איבערנע-מען דורך דער קהלה די שחיטה.

אמת, מיר בעשטעטיגען דעם פארוואורף, אבער פארוואס זענען מיר געגען איבערנעהמען דורך דער קהלה די שחיטה? די סבות דערפון זענען פאלגענדע:

ווענן דער דאזיגער פראגע, האבען מיר זיך געווענדעט צום אלעקסאנדערער רבי שליט"א, און דער רבי איז געגען איבערנעהמען די שחיטה. מיר האבען זיך אויך געווענדעט צום גערער רבי שליט"א, און אויך דער גערער רבי איז געגען. געגען איבערנעהמען די שחיטה האט זיך אויך געווענדעט מיט א בריף צו דער קהלה די „אגודת הרבנים", און דאס איז פאר אונז, שעכטער, פליישער - הורטאווניקעס געווען א גענוגענדער גרונד צו זיין געגען איבערנעהמען דורך דער קהלה די שחיטה.

די צווייטע סבה איז די, וואס מיר זענען איבערצייגט, אז די קהלה וועט פון דער שחיטה האבען גרויסע דעפיציטען, און נאכ'ן ערשטען בילאנס, וועט דאס שחיטה-געלד געהעכערט ווע-רען צוויפאכיג, און דאס טאר באין אופן נישט דערלאזט ווערען, ווייל לויט אונזער רעכענונג, וועט דער דעפיציט דערגרייכען פון 6 ביז 8 טויזענד זל. א חודש, און דאס וועט פאלען צו לאסט אויף דער יודישער בעפעלקערונג.

וואס שייך דער געמישטער קאמיסיע, וואס זאל זיך פערנעמען מיט דעם ענין פרייזען, האבען מיר יא געוואלט איינגעהען, נאר צאהלען די ביז-איצטיגע פרייזען. אויף העכערע פרייזען האבען מיר, פערשטעהט זיך, נישט געקענט מסכים זיין.

וואס שייך די 10 פראצ. וואס מיר האבען פערלאנגט פון דער קהלה, האבען מיר פערלאנגט אונזער אייגען געלד, ווייל גאנצע 8 יאהר צאה-לען מיר 10 פראצ. (650 זל. א וואך) פון דער שחיטה אין דער קהלה. איצט, אז די קהלה וויל איבערנעמען די שחיטה, ווילען מיר פון איצט אן, אז די 10 פראצ. זאל די קהלה אונז געבען, ווייל דאס איז אונזער אייגען געלד.

דער יודישער פליישער-הורטאווניקעס-פעראיין ווענדט זיך דערום צו דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז, זיך נישט צו לאזען אריינפיהרען אין א טעות בנוגע דעם כשר'ן פלייש: אין לאדז גע-פינט זיך איצט כשר פלייש פון אלעקסאנדער, גער און פון דער גאנצער פראווינץ. דאס פלייש איז פערזעהען מיט'ן כשר'ן שטעמפעל, אזוי אז דאס פלייש איז כשר למהדרין מן המהדרין. און די אלע התראות און פלוג-בלעטלעך האבען מיט כשרות קיין שום שייכות נישט.

מיר זענען איבערצייגט, אז מיט יעדען טאג וועט ביליגער ווערען פלייש. מיר זענען אויך זיכער, אז די גאנצע יודישע בעפעלקערונג, וועלכע איז פעראינטערעסירט, אז די פרייזען פון פלייש זאלען נישט אויפגעשרויפט ווערען, וועט אונז בייהילפיג זיין אין אונזער גערעכטען קאמף. אגב ווילען מיר דערביי בעמערקען, אז אין די נאהענטסטע טעג, ארדנען מיר איין א גרויסען מאסען-מיטינג, וואו די יודישע בעפעלקערונג וועט האבען די מעגליכ-קייט זיך צו בעקענען מיט אונזער גערעכטער שטעלונג.

מיט אכטונג

יודישער פליישער-הורטאווניקעס פעראיין אין לאדז

(פאדזשעטשנע 10)

12126

ד"ר העללער

ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

8 טראגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט.

זונטאג פון 11–2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

Bronisław Huberman

היינט שפילט דער גרויסער פידעל ווירטואז

Casino

אנהויב 8.30 אוונט

Henryk Markiewicz ארגאניזאציע: קאנצערט-דירעקטאר

בילעטען פערקויפט די קאסע פון טעאטער „קאסינא" פון 12 בייטאג.

ר. איזראעל

דירעקטאר אדאלף גאלד

סענסאציאנעל-שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

108

אדאלף גאלד האט געהאט תרטה אויף דעם אופן ווי אזוי ער האט גערעדט און האט בעהאנדעלט זיין פרוי, זי האט נישט אויפגעהערט צו וויינען און אדאלף האט געזוכט א מיטעל ווי אזוי זי צו בערוהיגען.

— נו, ווילן דאך נישט, האט ער צו איהר גע-זאגט, פערשטייסט דו דען נישט, ווי מיינע בע-וועגען אנגעצויגען, דאפסט אריינגעהן אין מיין שרעקליכער לאגע און מיר נישט פאראיבעל האבען אויב איך רעד אזוי שארף, מיינע כוונות זענען אויך נישט קיין שלעכטע, איך וואלט אויך געוואלט, אז פאר אלע זאל זיין גוט, אבער איך געפין זיך זייט יענער צייט, ווען איך האב מיין פערברעכען אויסגעפיהרט אין א צושטאנד וועלכען איך קען אפילו נישט אנרופען ביים ריכטיגען נאמען, איך האב פערגעסען אלץ וואס איז מיט מיר פארגעקומען איידער איך בין דאס פערברעכען בעגאנגען, איידער מיינע הענד זענען איינגעטונקען געווארען אין בלוט...

— מיר ווייסען דאס אלץ, נאר הערמאן טאובע און איך ווייסען דאס, דו ביזט איצט קראנק, דו וועסט אבער אין דעם ענטשפרעכענדן מאמענט געהיילט ווערען און דו וועסט צוריק ווערען א מענש ווי פריהער.

— נאך וואס ביזט דו אהער געקומען, האט אדאלף איצט געפרעגט מיט א רוהיגען טאן.

— איך בין אהערגעקומען דיר זאגען, אז די צייט פון דיין בעפרייען איז נישט ווייט, אז ס'זענען פערהאן די גרעסטע אויסזיכטען אויפ-דעם פלאנטער און דאס געהיימניש וואס שטעקט אין דער פערברעכערישער טעטיגקייט פון א געוויסער באנדע, וועלכע האט אויך דיך אריינגעצויגען אין איהר נעץ.

— איך מוז זיך מודה זיין, אז איך פערשטעה גארנישט פון דעם אלעם וואס דו זאגסט מיר, אבער איך בין מסכים אויף אלץ וואס דו טוסט, זאל דאס זיין אפילו מיט דער הילף פון הערמאן טאובע, איך בין מסכים אויף אלץ.

— איצט וויל איך שוין געהען, האט פרוי גאלד געזאגט, איך גלויב און האף, אז גאר איבר-יגכען וועסט דו זיך פרעהען מיט מיר און דיין קינד.

— מיט מיין קינד... מיט מיין קינד, דאס אפשר יא, מיט דיר שוין זיכער נישט, דו וועסט געהערען צו הערמאן טאובע.

פרוי גאלד האט גארנישט געענטפערט דערויף און איז ארויס פון דעם קליינעם האלבפינסטערען צימער, וועלכעס האט געהאט אין דער הויך א קליין פערקראטעוועט פענסטער'ל, ס'איז איהר גע-ווען אומעטיג און טרויעריג אויפ'ן הארצען.

אין דער אמת'ן — האט זי זיך געטראכט, ווייס איך אליין נישט וואס דא קומט פאר, איך לאז זיך פיהרען פון הערמאן טאובע, אבער איך בין דאך אין דעם ענין איינגאנצען בלינד. דער אינסטינקט זאגט מיר אבער, אז טאובע מיינט נישט קיין שלעכטס, ער איז צופיל ערליך און אויפ-ריכטיג דערצו, די פרוי גאלד איז גלייך אוועק צו טאובען, וועלכער איז אין די לעצטע טעג ווייניג ארויסגעגאנגען פון שטוב. ער האט געוואוסט, אז אדאס באנדע לויערט אויף זיין לעבען, ער האט זיך געמוזט היטען, און נישט ער אליין האט זיך געהיטען, נאר מ'האט איהם געהיטען פון דער פאליציי, וועלכע האט געוואלט ביי אנ'עווענטועלען אנפאל אויף טאובען קומען צו עפיס א ווענ, און צו אלע פערברעכענס וואס זענען פארגעקומען אין די לעצטע צייט און וועלכע זענען געווען ענג פערבונדען איינע מיט דער אנדערער.

— איך האב אייך אויסגעקוקט מיט אומגעדולד, האט טאובע געזאגט, פערהאלטענדיג לענגער איהר קליין הענטעל אין זיין האנד. די ווינזיט ביי אייער מאן האט היינט לאנג געדויערט, איך מיין, אז דא רעדט מיין אייפערזוכט געפיהל, האט טאובע געפרובט צו מאכען א וויץ.

— יא, די היינטיגע וויזיט האט לענגער גע-דויערט, מיין מאן איז זעהר אומגליקליך, שטארק פערצווייפעלט.

— איך בין גארנישט מסופק, אז ער איז אזוי, א מענש, וועלכער ליידט אזוי פיל אינגאנ-צער אונשולדיג...

דאס ערגסטע איז אבער וואס ער ווייסט נישט, אז ער איז אונשולדיג, ער איז נאך ביז איצט איי-בערצייגט, אז ער איז דאס שרעקליכע פערברעכען בעגאנגען.

— דאס איז מעגליך, זעהר מעגליך, ער האט טאקע דאס פערברעכען געקענט בעגעהן מיט זיינע אייגענע הענד, אבער זיכער נישט מיט זיין אייגענעם ווילען און זיין אייגענעם בעוואוסטזיין, אין דעם בעשטעהט זיין אונשולד, ער געדענקט אפילו נישט ווער ס'האט איהם געשטויסען צו זיין פערברעכען.

ער האט דאס מיר טאקע געזאגט, ער געדענקט גארנישט, וואס מיט איהם איז פארגעקומען פאר דעם פערברעכען, ער האט פון יענער צייט פער-לוירען דעם זכרון.

— איך ווייס אלץ, ליבע פרוי גאלד, אלץ, און איך האב אייך שוין געזאגט, אז ער איז קראנק און מיר וועלען איהם אויסהיילען, אבער צו וואס זאלען מיר איצט וועגען דעם רעדען, איהר וועט קומען צום גרייטען, איך וויל איך בעסער איצט מיטטיילען, אז איך האב היינט בעקומען די בעס-טע ידיעות, די דאקומענטען און בריף, וועלכע זענען מיר אזוי שטארק נויטיג געפינען זיך שוין אין די הענד פון מיינע מענשען, זיי געפינען זיך שוין אין לאדז, איך ווייס נאך נישט וואו און ביי וועמען, איך קען דאס נישט וויסען, כדי ס'זאל ווידער נישט פארקומען קיין איבערראשונג, יעדענפאלס קען איך אייך גאראנטירען, אז ס'איז שוין נאהענט די צייט, ווען מיר וועלען קענען אלץ דערציילען אין פרידען.

— איך וואלט שוין געוואלט דערלעבען די צייט איך בין שוין אזוי מיד, אז איך קען מעהר נישט אויסהאלטען.

— נאך א ביסעל געדולד, א קליין ביסעלע און אלץ וועט גוט ווערען, זאגט מיר, ווי פער-קוקט זיך איצט דער דירעקטאר אדאלף גאלד אויף מיין פארשלאג?

— אויס פערצווייפלונג און רעזיגנאציע איז ער מסכים אויף אלעם וואס איך לעג איהם פאר, ער שטעלט נישט קיין שום ווידערשטאנד און איז גרייט אויף אלעם וואס איך לעג פאר.

— אלץ בעסער איז פאר דעם ענין, אלץ בעסער איז פאר איהם, פאר איך און אויך פאר מיר.

— איך וויל אייך זאגען דעם אמת, הער טאובע, איך בין בנוגע אייך אין דער זעלבער לאגע ווי מיין מאן איז געגען מיר, אויך איך בין מסכים אויף אלעם וואס איהר לעגט מיר פאר, הגם איך זאג אייך דעם אמת, אז איך ווייס נישט אין וואס עס האנדעלט זיך, איך ווייס נאר, אז איהר האט צו מיר א פארשלאג, וועלכען איך האב נאך לאנגע נאכטראכטענישען אנגענומען.

— אין דעם האנדעלט זיך עס טאקע, די דאזיגע הסכמה האב איך נאר געוואלט, דאס איז איינער טו איך מיט דער גאנצער ערליכקייט און אויפריכטיגקייט. דאס דארף פאר אייך זיין גענוג, אז אונזער געוויסען וועט זיין אין ארדנונג.

(פארטזעצונג קומט)

איז הויף פון טשארטקאווער רבי

ווען גרויסע מענשען שטארבען, האט די נאכוועלט — אויף לאנגע יאהרען — פיל איבער זיי נאכצוזאגען און נאכצודערצעהלען.

ווען א גרויסער רבי שטארבט האט די חסידים-וועלט — אדער חסידישע אזוי-גערופענע היסטאריע — נאך מעהר צו דערצעהלען. מען הויבט זיך אהן דערמאהנען אן א יעדער תנועה א יעדען ריהר א יעדען וואונק, א יעדע בעוועגונג פון רבי'ן דעמאלט און דעריבער ענטשטעהען אזוי אפט גאנצע לעגענדעס, אנעקדאטען און מעשה'לעך, וואס האבען מעהר פאנטאזיע ווי ווירקליכקייט.

איך ווייס נישט, וועלכע מעשיות חסידים וועלען אמאל צושרייבען דעם גרויסען טשארטקאווער נפטר, איך וויל נאר דערצעהלען פון דעם, וואס איך ווייס:

די זוהן פון דער ריזינער גזע — זענען אנדערש ווי אנדערע.

זיי זענען נישט קיין אליין-מאמינים אין זייער רבי'שאפט און שליחות, זיי דערקלערען זיך נישט פאר קיין צדיקים בעלי-מופתים, זיי אנער=קענען נישט „חסידים" אין דעם זין, ווי מיר פער-שטעהען דאס ווי „חסידים מאמינים במופתי הרבי" נאר זיי בעטראכטען זייערע מקורבים אלס „אנ=הענגער" אין זין פון „פערעהרער" און די אנ-הענגערשאפט און פערעהרונג ליגט נישט אין רבי גופא, נאר עס ווערט פערצעהט דער זוהן מגזע ריזין, דאס אייניקעל — אדער אור-אייניקעל פון דעם גרויסען רבי ישראלצי דער ריזינער.

רבי דוד'ל מאנזאהן — אדער מאנסאהן ז"ל — דאס אייניקעל פון רבי ישראלצי ריזינער, א זוהן פון דער ריזינער בת יחידה גיטעלע מאנסאהן איז געוועזן רבי אין בראד.

אין יאהר 1914 איז אויך רבי דוד'ל מאנ=סאהן געקומען אלס פליכטלינג קיין וויען, דעם טשארטקאווער איז עס געגאנגען גאנץ גוט און דער הויף איז געפיהרט געווארען כמנהג טשארט-קאוו, בשעת רבי דוד'ל איז עס געגאנגען זעהר שלעכט, דאס ביסעל חסידים פון בראד האט גאר ווייניג געהאלפען און דער טשארטקאווער רבי האט כסדר געמוזט העלפען.

ווען רבי דוד'לע האט אמאל געזאגט צו דעם טשארטקאווער:

— „איך בין דיך מקנא ישראלצי דיינע חסידים העלפען דיך צו — און מיינע בעווייזען זיך גאר נישט" — האט רבי ישראלצי דער טשארט-קאווער געענטפערט:

„דוד'לע! האשית בטחון זיך איינגעזעצען טועה. נישט זיי — די חסידים — העלפען מיך צו, נאר איך האלט זיי צו. והשגית איז מאקי דער חילוק דער: דו האסט „חסידים" און איך האב „אנהענ-גער און פערעהרער" — חסידים גיבען קיינמאל נישט קיין געלד. פערעהרער — יא".

— — — — — — — — —

עס איז בעקאנט, אז דער טשארטקאווער רבי — ווילענדיג ראטעווען די געגרינדעטע באנק

עראינערונגען

אין וויען האט בעשלאסען צו קומען צוריק קיין גאליציען.

איינער א מקורב, וואס האט איהם אויפ-מערקזאם געמאכט: „רבי, די ווירטשאפטליכע לאגע אין פוילען איז נישט קיין גלענצענדע, איך גלויב נישט, צי איהר וועט דערגרייכען דעם צוועק און ציל" — האט דער טשארטקאווער שמייכעלדיי געזאגט:

„מילא! אויב עס וועט מיר אויסהעלפען אויף הוצאות צוריק קיין וויען, וועל איך דיר מע. לעגראפירען, וועסטו מיר אקארשט אויסלייהען"...

— — — — — — — — — —

אמעריקאנער, ריזינער חסידים, האבען זיך א גאר לאנגע צייט בעמיהט, אז דער טשארטקא-ווער זאל קומען אויף עטליכע וואכען קיין אמעריקא-די רביים-קאניונקטור אין אמעריקא, איז דאמאלט געווען א גאר שטארקע.

עטליכע משולחים פון אמעריקא, אזוי גערו-פענע דעלעגאטען זענען געקומען דעם רבי בעטען פאהרען קיין אמעריקא. איינער פון זיי האט דעם טשארטקאווער געזאגט:

„רבי! ווען איהר קומט צו אונז קיין אמע=ריקא, וועלט זיין סכנות נפשות. איך זאג אייך: אמעריקא וועלט זיך איבערגעקעהרט הארין קארין".

„דערפאר טאקע וויל איך נישט פאהרען קיין אמעריקא" — האט דער טשארטקאווער געזאגט. ערשטענס טאקע כדי דאס אזוי שעהנע אמעריקע זאל נישט זיין אין סכנה נפשות און זאל זיך טאקע חלילה נישט איבערקעהרען. צווייטענס — זעה איך, וואס פאר א שעהן פנים עס האט דאס איבער=געקעהרטע עסטרייך".

— — — — — — — — — —

עס איז אויך געווען א פראגע, פארוואס דער רבי קעהרט נישט צוריק אהיים קיין טשארטקאוו. מען האט דעם רבי געמאכט פארוואורפען:

„רבי, אין גאליציען זענען פארהאן חסידים, וואס גערען נאך אייך צו זעהען. פער=געסט נישט, אז דאס איז דער חסידים-אידעאל און איהר לאזט טויזענדער מענשען און נשמות צאפלען אין אידעאל".

דער טשארטקאווער רבי אין וויען האט — ווי געזאגט — ליב בעקומען די שטאט, איהרע מענשען, איהר אייגענטימליכע קולטור און עס איז איהם געווען שווער צוריקצוקעהרען קיין טשארט-קאוו.

דער שטייגער פון רבי איז געווען אזוי:

א יעדען פארמיטאג, ארום צעהן א זייגער, איז ער אין בעגלייטונג פון זיינע מקורבים, דערביי אויך א זוהן אדער א אייניקעל — געגאנגען ארויס אויף שפאציר, סיי בימי החורף, סיי בימי הקיץ. זיין טעגליכער שפאציר איז געווען געוועהנליך אין שטאט-פארק, אדער אויף די וואלעס פון דער או-

גיווערזיטעט-שטראסע און אזוי איז עס געווען א אנגענעהמער שפאציר אינמיטען דעם שעהנעם וויען, וואו דער פרעמדען-פערקעהר איז אזא שטארקער און געדיכטער, ווי יעדע מינוט ברענגט נייע פאנאראמעס פון דעם לעבען אין דער גרוי=סער שטאט.

אין געגענווארט פון די, וואס האבען איהם כסדר געמאכט פארוואורפען פארוואס ער פאהרט נישט צוריק קיין טשארטקאוו, האט ער אמאל געזאגט צום דראהאביטשער רבי חיים'ניו ז"ל:

„זיי אלע שרייען: פאהר קיין טשארטקאוו. איך בין געווען אויף דעם יאהרצייט אין טשארט-קאוו און בין א יעדען טאג ארויסגעגאנגען אויף דעם שפאציר ארום די לאנקעס פון שטאט און ווייסטו, וואס איך האב דארט גאנצע זעקס וואכען טאג ביי טאג געזעהען? — — — — — — — — —

איך האב געזעהען ווי דער פאסטוך דער שייגעץ איוואן פאשעט די קיה ביי דער מעזשע פון שטראן און פייפט א קאלאמייקע..."

— — — — — — — — — —

איך ווייס נישט אויף ווי ווייט עס איז אמת — אדער נישט.

אויף דעם טשארטקאווער האט מען תמיד געזאגט, אז אין דעם אנדערען טייל פון דער הגדה זאגט ער נאר „הלל" און נישט מעהר.

דער סטאניסלאווער רבי נחום'ניו טווערסקי האט איהם אמאל געזאגט:

„רבי! מען זאגט, אז איהר זאגט „נישט דעם אנדערען טייל פון דער הגדה".

און דער טשארטקאווער האט שמייכעלדיג געענטפערט:

„וועט מיך דער שלחן-ערוך מאכען אויס רבי דערפאר?"

— — — — — — — — — —

עס איז א טאטזאך, אז דער טשארטקאווער רבי ישראלצי, איז אין די לעצטע יאהרען געווען א שטארקער אנהענגער פון שידוכים טון מיט פרעמדע און נישט אין דער אייגענער משפחה. ער האט אין אזעלכע פאלען ציטירט זעהר אפט רבי יהודה החסיד, וואס האלט, אז קרובים זאלען זיך נישט משדך זיין, ווייל דאס שוואכט אפ דעם דור

דער דראהאביטשער רבי, ר' חיים'ניו ז"ל איז געווען פון די ערשטע, וואס האט געבראכען מיט דער טראדיציע פון משדך זיין זיך מיט איי-גענע קרובים, און האט זיך מיט זיין זוהן איצי משדך געווען מיט דעם דראהאביטשער מרא דאתרא הרב פאנצער און גענומען פאר איהם די טאכטער ובקה'לע פאר א ווייב.

דער טשארטקאווער, אלס ראש פון גזע ריזין, האט צו דעם שידוך מסכים געווען. ער האט גע-זאגט: „איך בין נישט נאר דערפאר מסכים, ווייל דער דראהאביטשער איז אזא גדול בתורה – נאר טאקי דערפאר, ווייל די ברעכסט די טראדיציע, וואס איז אזוי נויטיג פאר דעם דור הבא".

„איך וועל זיין דער ערשטער וואס וועט ברעכען די טראדיציע און עס טהוט מיר וועה דער ערשטער צו זיין", האט דער טשארטקאווער געזאגט:

„חיים'ניו האט פערגעסען, פעריהמסט זיך אומזיסט. ישראלצי סאדעגערער איז דער ערשטער געווען, וואס האט געבראכען די טראדיציע, ער האט גענומען שמואל ארנשטיינס טאכטער פאר א שנור. מהו דעם שידוך און זאל זיין אין א שעה מוצלחת".

פיוואוו

ווי אזוי א קריסטליכער גייסטליכער

האט אפגעראטעוועט די יודישע פרויען שול אין יאסי פון די כוליגאנעם

בוקארעשט. (יט"א) ערשט איצט איז בע קאנט געווארען, אז בלויז א דאנק דער האלטונג פון קריסטליכען גייסטליכען דאמאנא פאפע זע-נען די שילערינס פון דער יודישער שול אין יאסי אפגעראטעוועט געווארען פון די כוליגאנעס בעת די לעצטע אונרוהען. ווען די כוליגאנעס האבען אנ-געהויבען צו באמבארדירען די שול מיט שטיינער האט זיך דער גייסטליכער דאמאנא פאפע זיך דערנעהנטערט צו זיי טראגענדיג די סאקראמענ-טען. די איבערפאלער האבען זיך צוריקגעצויגען.

ארום דער וואנדאלישער פערשוועכונג

פון דער יודישער שול אין ליווערפול

לאנדאן. (יט"א) די פאליציי פיהרט א שטרענגע אויספארשונג ארום דער וואנדאלישער פערשוועכונג פון דער יודישער שול אין ליווער-פול. אזוי ווי די גאנצע שול איז פערשמידט מיט האקענקרייצען אונטערליגט נישט קיין ספק, אז דער וואנדאלישער אקט איז אויסגעפיהרט געווארען דורך די ארטיגע „אימפעריאלע פאשיסטען". מיט איניגע טעג צוריק איז אין ליווערפול פארגעקומען א מאסען-מיטינג פון די אימפעריאלע פאשיסטען, וואס האט צוגעצויגען אן עולם פון 8 טויזענד פער-זאן. די פערשוועכונג פון דער סינאגאגע האט ארויס גערופען גרויס אויפרעגונג צווישען דער יודי-שער בעפעלקערונג.

צו דער יודישער פרוי!

(אויפרוף)

מיר ווענדען זיך צו אייך, יודישע פרויען, מיט א הייסען אפעל וועגען הילף פאר די קרבנות פונ'ם היטלעריסטישען רעזשים. פאר די פליטים פון דייטשלאנד, די אומגליקליכע קרבנות, וועלכע זענען געבליבען אהן דאך איבער'ן קאפ און אהן וועלכע עס זאל נישט זיין עלעמענטארע לעבענס-מעגליכקייטען.

מיר ווענדען זיך צו אייך, אלס צו די, וועמען דער גורל פון די געפייניגטע און געדרודקטע איז אמנאהנסטען.

זייט וויסען, עס קומט דער ווינטער און אהן אייער שטיצע זענען מיר נישט אומשטאנד צו דערפילען אונזערע פליכטען לגבי אונזערע שוועס-טער און ברידער, זענען מיר נישט אומשטאנד צו העלפען די טויזענטער פליטים פונ'ם דייטשען בארבאריזם.

אהן דער געמיינזאמער הילף פון דער גע-עהריגער געזעלשאפטליכער קרבנות-ברייטקייט זענען זיי אויסגעשטעלט אויף א פולשטענדיגער מאראלישער און פיזישער פערניכטונג. מיר ווענדען זיך צו אייך נאך הילף אין געלד און נאטור.

יודישע פרויען! ברענגט אייערע נדבות, געדענקט וועגען די קינדער, קראנקע, זקנים, מו-טערס פון די פערוואגלטע.

אינ'ם נאמען פון היליגען מענשליכען פליכט רופען מיר אייך — ראטעוועט די אומגליקליכע.

די פרויען-סעקציע ביים פעראייניגטען יודישען הילפס-קאמיטעט פאר די פליטים פון דייטשלאנד

(—) פרוי ד"ר ברעגמאן
(—) דיאנא אייגער
(—) פרוי ראב. קאהאן
(—) פ. לובעטקין
(—) פרוי פראפ. שאר
(—) פרוי שווארק.

30 מיליאן רייכסמארק

אויף נאציאנאל-סאציאליסטישע אויסלאנדס-פראפאגאנדע

פראג (יט"א) דער סאציאל-דעמאקראטישער „נייער פארווערטס" ווערט געוואר פון זיכערע קוועלען, אז דער דייטשער פראפאגאנדע-מיניסטער געבעלס האט זיך מיט א פאר טעג צוריק אין ענגען קרייז פון זיינע בעקאנטע געריהמט, דאס אין זיין רשות געפינט זיך א פאנד פון 30 מיליאן מארק פאר דער פראפאגאנדע אין אויסלאנד.

לויט די צופערלעסיגע אינפארמאציעס פון „נייעם פארווערטס" זענען שוין ביז דער העלפט פון אקטאבער אויסגעגעבען געווארען אויף נאציא-נאל-סאציאליסטישע אויסלאנדס-פראפאגאנדע 20 מיליאן מארק.

טרויער-פייערונגען נאך לעא מאצקין

אין בולגאריען און נארוועגיען

אסלא (יט"א) די „נארסק ציוניסט פארעניגג" אין אסלא האט איינגעארדענט א טרויער-אקאדעמיע געווידמעט דעם אנדענקען פון פע-שטארבענעם ציו-ניסטישען פיהרער לעאן מאצקין. א לענגערע רעדע וועגען לעא מאצקינ'ס פערדינסטען פאר דער ציו-ניסטישער בעוועגונג און יודישען פאלק האט גע-האלטען דער פארזיצער פון ציוניסטישען פעראיין ה' זעמסעלסקי.

סאפיא (יט"א) אין אלע שוהלען אין בול-גאריען זענען פארגעקומען טרויער-פערזאמלונגע צום אנדענק פון לעא מאצקין.

אין דער טרויער פערזאמלונג אין דער גרוי-סער שוהל אין סאפיא האט זיך בעטייליגט א גרויסער עולם. מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען דער קהלה-פרעזעס ה' אליהו באסאן, און דער שליח פון קרן-היסוד ד"ר אלשוואנגער.

די צענטראלע יודישע קאנסיסטאריע פון די בולגארישע יודען האט בעקומען פון מאצעדאָ-נישען נאציאנאל-קאמיטעט א קאנדאלענץ-בריף צו ליב דעם טויט פון לעא מאצקין, אין וועלכען עס ווערט צוו. אנד. געזאגט:

אין נאמען פון קאמיטעט דריקען מיר אויס

אונזער טיעפען צער צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון גרויסען קעמפער פאר דער פרייהייט פון די אונטער-דריקטע מינדערהייטען לעא מאצקין. דער קאמיטעט וועט קיינמאל נישט פערגעסען די לייסטונגען פון פערשטארבענעם ביים אונטערשטיצען די רעכט פון דער מאצעדאנישער מינדערהייט אונטער יוגאסלא-ווישער און גריכישער הערשאפט.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
די שענסטע אונגארישע קלאנג-פראדוקציע
א. נ.
„אונגארישע ליבע"
אין די הויפט-ראלען:
Rose Barsony און Tibor Holmay
— II —
EWA
דער זאל איז צענטראל בעהייצט.
אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4.30 נ"מ
שבת און זונטאג—12.30 א זייגער בייטאג

דאנסינג-וואריעטע
„TABARIN"
נארוטאוויטשא 20 טעל. 150-66
! די גרעסטע סענסאציע !
! קלענסטע אויסגאבע !
היינט און טעגליך 9 אווענד
גרויסער שלאגער-פראגראם!
4 Braun — 4 Fernando
3 Harris — Leo Spari
Five o'clock טעגליך פון 8–5
קאנסומאציע 80 גר.
צוזאמען מיט בעדינונג.
2 פארקעטן. נאבינעטען. איינטריט פריי.
אויסערדעם:
גרויסער אינטערנאציאנאלער
רינג-קאמף-טורניר
מיט'ן אנטייל פון די בעקאנטע אטלעטען,
Zaręba (פוילען), Michelsohn (יוגו-סלאוו)
Sam-Sandi (אפריקא) און דער וועלט-בערים-
טער טשעכאסלאוואק. מייסטער Uxa Stibor

ארטאפעדישער אנשטאלט
פראטעזען, גארסעטען, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאס-פוס-איינלאגען בעגען פיס-שמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.
Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פיעטריקאווער 119, טעל. 231-81

נייע יודישע פּרנסות אין היטלער־דייטשלאַנד

טראַגי־קאָמישע בילדער פון יודישען לעבען. — עקספּעדיטאָרען, וואָס העלפען אויסוואַנדערען. — נח׳ס תיבה איבער די בערלינער גאַסען. — העברעאישע לעהרער. — ווי ווערט מען עס שוין פּטור..

(אַ בריף פון בערלין)

פון ד. בערג.

אין דער צייט פון אַ מגפה ווערט „לעבעדיג" אויפ׳ן בית־עלמין... ס׳בליהט אויף די תכריכים־אינדוסטריע, קברים־גרעבער און מצבה־קריצער׳ס הויבען אָן צו שפּינען גאָלד, חברה־קדישא־לייט זענען תמיד שכּורלעך פון די צו אָפטע „לחיים׳ס" און „אל מלא רחמים" מאַכערס הויבען אָן צו עסען פעטע טשאָלענטס...

און אין דער צייט פון אַ גרויסער אויסוואַנדערונג מאַכען די בעסטע געשעפטען די שיף־אַגענטען, די קאַסטען־מאַכערס, די פּאַקערס, די פיהרער און די אַרויסבעגלייטער...

עס איז איצט אין דייטשלאַנד אַן אמתע פּערפּליצעניש פון אַגענטען און אַרויסבעגלייטערס.

עס איז גענוג, אַז איהר זאָלט פאַר איינעם אַ בעקאַנטען אייערען זיך אויסרעדען, אַז איהר האָט בדעה צו פערלאָזען דייטשלאַנד, וועט איהר שוין האָבען מאָרגען אַ פולע שטוב מיט אַגענטען, וואָס זענען גרייט אייך איבער צו טראַנספּאָרטירען כאָטש אין עק וועלט.

איהר זענט גאָרנישט חושד, אַז אייער בעקאַנטער אָדער אַפילו דער הויז־פריינד אייערער בעקומט שפּעטער פון דעם עקספּעדיטאָר אַ שטיקל פּראָצענט פאַר אָנווייזען איהם אייער אַדרעס.

און אַזוי ווי יעדער יוד אין דייטשלאַנד איז דאָך איצט אַ קאַנדידאַט אויף אויסוואַנדערען, קאָנט איהר צושטעלען דעם בעקאַנטען עקספּעדיטאָר אייערען אַ פולע רשימה פון אַלע פריינד, און פריהער אָדער שפּעטער וועט איהר שוין אָנהויבען בעקומען אייערע פּראָצענטען פון דער טראַנספּאָרט־פירמע.

אַזוי אַרום האָט זיך פאַר מעהרערע פּרנסה׳לאָזע יודען אין דייטשלאַנד בעוויזען אַ נייער מין פּרנסה און צי איהר ווילט, אָדער איהר ווילט נישט — וועט איהר מוזען אָנהויבען טראַכטען וועגען אויסוואַנדערען פון דייטשלאַנד, ווייל די פעראינטערעסירטע פריינד אייערע שטעקען אייך שוין אָן מיט׳ן אויסוואַנדערונגס־פּסיכאָז און די עקספּעדיטאָרס גופא הויבען אָן אייך איבערצייגען, אַז וואָס גיכער איהר וועט זיך אַרויספּעקלען פון דייטשלאַנד (עס פערשטעהט זיך, דורך איהם...) אַלץ בעסער וועט זיין פאַר אייך...

איינער אַזאַ מין „עקספּעדיטאָר", וואָס האָט ערשט נישט לאַנג צוריק זיך געכאַפּט פאַר דער דאָזיגער מאָדערנער פּרנסה, האָט מיר ערקלערט, אַז אויך ער האָט נישט בדעה צו בלייבען אין דייטשלאַנד, כאָטש ער פערדינט איצט זעהר גוט. ער איז נאָר אויסען אַריבערצופּעקלען וואָס מעהר יודען קיין פּראַג, פּאַריז, און וואַרשאַ און דערנאָך פאָהרט ער אַליין אין די שטעט, כדי די־זעלבע יודען אַריבערצופּעקלען קיין פּאַלעסטינאַ...

— און פאַרוואָס זאָלען זיי נישט פאָהרען דירעקט פון בערלין קיין פּאַלעסטינע? — בין איך געוואָרען נייגעריג צו וויסען.

— ווייל אין פּאַלעסטינאַ זענען נאָך דערווייל נישטאָ אַזעלכע ברייטע דירות, וואָס זאָלען קאָנען אַריינעהמען אין זיך די קלאַפטער־ברייטע און קלאַפטער־הויכע דייטשע אַלמערס און בעטען, — האָט מיר דער עקספּעדיטאָר אָנגעהויבען צו ערקלערען די סיבה, פאַרוואָס די דייטשע יודען פאָהרען דערווייל אין די גרויסע שטעט אין אייראָפּאַ.

— אויף איינעם אַ פעלד אין תל־אביב — האָט ער מיר ווייטער דערצעהלט — שטעהען אויסגעשטעלט צעהנדליגער „דירות"־מעבעל פון די דייטשע פליטים, ווייל ס׳איז נישטאָ פאַר זיי אין תל־אביב קיין פּאַסענדע דירות... פּעקלט מען די אַריבער פאַרלויפיג קיין ירושלים און באַגדעם, ווען תל־אביב און חיפה וועלען שוין האָבען אָנגעבויט גענוג דירות מיט ברייטע צימערען און ברייטע טיהרען, וועט מען זיי, די דייטשע יודען, אַריבערנעהמען קיין תל־אביב...

— זעהט זשע: מיט אייער מעבעל — האָט מיר דער עקספּעדיטאָר משה פאַכמאַן, תיכף אָנגעהויבען בערוהיגען — מיט אייער מעבעל קאָנט איהר טאַקע פאָהרען דירעקט קיין פּאַלעסטינע און דער „ליפט" קאָן אייך קאָסטען סך־הכל זיבען אַכט הונדערט מאַרק....

— וואָס מיינט איהר דען מיט דעם וואָרט — „ליפט" — האָב איך דעם יודען געמוזט איבערשלאָגען, נישט קענענדיג די טערמינאָלאָגיע זיינע.

— אַ „ליפט" הייסט ביי אונז אַזאַ מין גרויסער הילצערנער קאַסטען, וואָס זעהט אויס ווי נח׳ס תיבה. אין אָט דער תיבה שטעלט מען אַריין דאָס גאַנצע מעבעל פון דער דירה, מעג עס אַפילו בעשטעהן פון זיבען־אַכט צימערען, און אָט דער דאָזיגער ריזיגער קאַסטען פאָהרט אַוועק, ווי ער געהט און שטעהט אויף קיין פּאַלעסטינאַ..

— האָט איהר דען נישט געזעהען אויף די גאַסען פון בערלין אַזעלכע ליפטען? — האָט שוין דער עקספּעדיטאָר בעדערהמעריש אַ פרעג געטאָן, פּונקט ווי ער אַליין וואָלט עס געווען דער מיסטער דייערער.

— געוויס האָב איך אויף די גאַסען פון בערלין נישט איינמאָל שוין געהאַט געזעהען אַזעלכע „תיבות", אָבער איך האָב נישט געוואוסט די בעשטימונג זייערע — האָב איך דעם ביי געבאַקענעם עקספּעדיטאָר אָנגעהויבען בערוהיגען.

— צוליב די דאָזיגע יודישע „ליפטען" — האָט מיר שוין דער מאַן אָנגעהויבען ווייטער אינפאָרמירען — האָבען די נאַציס געשאַפען פאַר זייערע קינדער אַ מין געבעט, וועלכען זיי דאַרפען זינגען ביים אַרויסבעגלייטען אַזאַ מין ליפט...

די דאָזיגע נייע נאַצי־תפלה, וואָס איז געדרוקט אויף אַ פּאָסט־קאַרטעל, קלינגט אין יודיש אומגעפעהר אָט אַזוי:

„זעהט, מאָזעס פיהרט שוין ווידער
אַלע זיינע גלויבענס־ברידער
אין דעם הייליגען לאַנד;
זאָל דער ים זיך ווידער שפּאַלטען
און דאָס וואַסער זאָל זיך האַלטען,
ווי אַ פעסטע פעלזען־וואַנט;
נאָר ווען עס וועלען אַלע „יודען"
שוין זיין אין ים מיט אָט די „בודען"
זעה קלאַפּ אויף גיך דעם וואַסער צו!
ס׳וועט קיינער איבער די נישט קלאָגען
און אַלע פעלקער וועלען זאָגען:
גאָט צו דאַנק — מיר האָבען רוה!"...

* * *

אַ צווייטער מין פּרנסה, וואָס האָט זיך לעצטענס בעוויזען אין דייטשלאַנד, זענען העברעאישע שטונדען. כמעט אַלע דייטשע יודען, וואָס האָבען בדעה פריהער אָדער שפּעטער זיך אַריבערצופּעקלען קיין פּאַלעסטינאַ, האָבען זיך אָנגעהויבען בעצייטענס צו לערנען העברעאיש. דער גרעסטער טייל העברעאישע לעהרער זענען, פערשטעהט זיך, די יודישע יונגעלייט פון מזרח־אייראָפּאַ. אויך זיי, די דאָזיגע העברעאישע לעהרער, „שפּינען איצט גאָלד"... אויף דעם דאָזיגען געביט איז די קאָנקורענץ דווקא נישט קיין גרויסע. די גאַר גרויסע תלמידי חכמים אָהער מלמדים פון מזרח־אייראָפּאַ האָבען שוין לאַנג אויסגעוואַנדערט, אָבער אויך צו לערנען העברעאיש מיט די דייטשע יודען דאַרף מען קיין סך נישט האָבען. עס איז גענוג פאַר זיי, ווען זיי לערנען זיך אויס די ערשטע צוואַנציג — דרייסיג ווערטער, וואָס זענען נויטיג ביים אַראָפּגעהן פון שיף און ביים בעטען עפּעס עסען אָדער טרינקען, און זיי זענען שוין פערטיג... דאָס איבעריגע — מיינען די דייטשע יודען — וועלען זיי זיך שוין „דאָרטען" דערלערנען....

אויף אויסצולערנען זיך העברעאיש מעהר אָדער וועניגער אָנשטענדיג — פעהלט אויס ביי די דייטשע יודען סיי געדולד און סיי געלד. ערשטענס, האַלטען זיי נישט שטאַרק פון דעם לשון, אויף וועלכען מען קען זיך צונויפרעדען, גלויבען זיי, נאָר מיט דעם רבונו של עולם אַליין (ווייל די קענען דעם העברעאיש נאָר פון מחזור אָדער פון סידור...), און צווייטענס, זשאַלעווען זיי טאַקי די פּאָר גראָשען..

דעריבער טאַקי קומט אויס צו אָרגאַניזירען גרופּעס פון צעהן, צוואַנציג און נאָך מעהר „שילער", וואָס צאָהלען צו איינע אָרע צו צוויי מאַרק אַ חודש, און מען קנעלט מיט זיי, ווי מיט ריכטיגע חדר־יונגלעך...

עס האָבען זיך אויך בעוויזען אין דייטשלאַנד מעהרערע העברעאישע לערן־ביכלעך און וועגווייזערס און אויך זיי האָבען אַ גוטען אָבזאַץ. אַזוי אַרום מאַכען אויך די מחברים, פערלעגער און מוכרי־ספרים׳ניקעס נישט קיין שלעכטע געשעפטען.

אָט די דאָזיגע ניי־אויפגעקומענע „פּרנסות" אין דייטשלאַנד גיבען חיונה אַ פּאָר טויזענד יודישע משפּחות און ווי אַ פּאָר טויזענד יודישע משפּחות האָבען אויך דער חיונה — וועלען שוין אַרום די פערדינען נאָך אַ פּאָר הונדערט.

די פראַגע איז נאָר, ווי לאַנג אָט די דאָזיגע נייע יודישע פּרנסות אין דייטשלאַנד וועלען נאָך האַלטען?

ווען איהר זאָלט די דאָזיגע פראַגע שטעלען אַפילו צו די, וואָס זענען אין דעם פערזענליך פעראינטערעסירט. איך מיין — די יודישע עקספּעדיטאָרס און די העברעאישע לעהרער, וועט איהר אַפילו ביי זיי לייכט פועל׳ן, אַז אָט די נייע אויפגעקומענע פּרנסות, וואָס זענען פערבונדען מיט דער יודישער אויסוואַנדערונג פון דייטשלאַנד, מעגען כאָטש מאָרגען אונטערגעהן...

הלואי, רבונו של עולם !...

אַ גרויסער
פעסטיוואַל
פון דער
יודישער דיכטונג און קונסט
ווערט זיין

די פּייערליכע אקאדעמיע
צום יובילעי פון
משה בראָדערזאָנ׳ס
20־יעהריגער ליטעראַרישער טעטיגקייט
מיטוואָך, ד. 20 דעצעמבער
(לעצטער טאָג חנוכה)
אין פילהאַרמאָניע־זאַל

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל־גאַס 4, טעל. 216-90
נעהמט אָן אין הויט־ און ווענערישע
קראַנקהייטען, מענער־שוועכע
אויפנעהמס־שעה׳ן פון 8–1 מיטאָג און 5–9 אָווענט.

Dr. med.
Z.Rakowski
ספּעציאַליסט פאַר אויערען, נאָז, האַלז
און לונגען־קראַנקהייטען
וואוינט איצט
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעהמט אויך אָן אין לאַטשניצע זגערזשער 17
פון 11–1 און פון 2–3 נאָכמ.

די לודמירער מויד

פון ר. בנימין.

— 3. —

קיין חופּה איז ביי חנה־רחלען שוין נישט געווען. דעם טאָג וואָס בנציון דעם שוחט׳ס איז אַוועקגעפאָהרען חתונה האָבען און וואוינען אין קרעמעניץ האָט חנה־רחל געהייסען איהר פאָטער אָפּשיקען די תנאים צו יענעם בחור, פאַר וועלכען זי איז געווען פערקנס׳ט און ר׳ מאָניש האָט געפאָלגט.

— נישט צו פערשטעהן איהרע וועגען — האָט ער געהויבען מיט די פּלייצעס — נישט צום פערשטעהן... דער מוח שפּאַלט זיך...

וואָרים ער פלעגט זעהן ווי פאַרטאָג, בשעת ס׳איז נאָך בלויז אין די פענסטער, הויבט זי זיך אויף פון געלעגער, געהט אַרויס אויפ׳ן פּראָגט און, פערשטעלט פאַר אַ מענשענס אויג, טרינקט זי איהר נאַקעט לייב אין שניי...

זעהר אָפט פלעגט זי, מיט אַ האַק אונטער׳ן שאַל, זיך אַוועקלאָזען צו אַ פערפרוירען טייכעל אויפהאַקען ס׳אייז און זיך טובלען אין שניידענדיגען וואַסער...

אַ הויז אין די פינסטערע פאַרטאָגען איז איהר פוס מעהר אין גאַס נישט געווען, זי האָט זיך אָפּגעשלאָסען אין אַ בעזונדער׳ן חדר און אַפילו דעם פאָטער נישט אַריינגעלאָזט צו זיך, זי האָט איהם טאַקע נישט געזעהען מעהר, וואָרים אין עטליכע חדשים אַרום איז ער אַוועק פון דער וועלט...

נאָך ר׳ מאָנישעס טויט האָט חנה־רחל אָנגעהויבען לייגען זיינע תפילין, האָט אָנגעטאָן זיין שבת׳דיגען טלית, וועלכען מ׳האָט איהם נישט מיטגעגעבען, און פון איצט אָן זיך געפיהרט ווי אַ גאַנצער מאַנסביל...

חנביה משרת וואָס איז געבליבען אין הויז, איז געוואָרען אַ שטיק גבאי, סטיסיע זיין ווייב, איז געוואָרען די גבאיטע און נאָר די אַליין האָט געהאַט אַ צוטריט אין „צדיקס" שטוב...

סטיסיע, אַ יודענע אַ שווערע און פריילענדיגע, האָט געהאַט אַ פול מויל און געסאָפּעט ווי אַ גאַנז:

— כ׳האָב דעם צדיק אָפּגעשוירען די צעפּ... זי דאַרף דאָך לייגען תפילין... צעפּ אַזוי ווי די בירשטען... און איצט געהט זי אָנגעטאָן אַ יאַרמולקע אויפ׳ן אָפּגעגאָלטען קאָפּ... אַזוי ווי איהר הערט, זי שלאָפט אין דער יאַרמולקע. יאָ, יאָ, הלוואי לעב איך אַזוי...

פאַר מזומן געלט וואָס איז געבליבען בירושה האָט חנה־רחל געלאָזט אויסבויען אַ קלויז און האָט איינגעפיהרט אַנ׳אייגענעם מנין. זי אַליין איז געזעסען אין אַ „חדר מיוחד" און בלויז מיט אַ קלאַפּ אין טיר צו וויסען געטון וואָס זי האַלט אין דאַווענען...

אַ חוץ בייגידיגע יונגעלייטלעך האָבען ביסלעכווייז אויך עלטערע מענשען אָנגעהויבען צו קומען צו איהר מנין, און די צאָהל פון איהרע חסידים איז געוואָרען גרויס און גרעסער.

פון טאָג צו טאָג האָט מען אָנגעהויבען מעהר בעלאַגערען די טירען פון דעם מאָדנעם צדיק. און ס׳האָבען זיך אָנגעהויבען בעוויזען די ערשטע בעידען מיט „פאָהרער" פון דערפער און שטעט. ווייבער זענען געקומען בעטען אויף קינדער, בעטען אַ רפואה אויף געשווירען און זיווגים פאַר פערזעסענע מוידען. ישובניקעס אין פעלצען און שמוטיגע היטלען און שטריק אַרום די לענדען, האָבען געוואָלט בעטען אויף מעלקעדיגע קיה, אויף פעטע טעליצעס און געזונטע פערד.

אָבער חנה־רחל האָט דערווייל נישט אַריינגעלאָזט צו זיך קיינעם.

אָבער וואָס איינגעשפּאַרטער חנה־רחל איז געווען, אַלץ מעהר און מעהר עולם איז געקומען און אַלץ ענגער און גרעסער איז געוואָרען דער געדראַנג אַרום איהר הויז איז געווען אַ שטענדיגער, גרויסער יאַריד.

זי אַליין איז דערווייל געווען פערטאָן אין תפילה און אין לערנען. איינגעהילט אין טלית איז זי געזעסען איבער ספרים און געקנייטשט דעם שיינעם שטערן...

געוויסע מינוטען ווען חנה־רחל האָט זיך דערשראָקען פאַר זיך אַליין, אַז האָט זי אויפגערידערט אַ וועלט און יודען לויפען צו איהר נאָך הילף און טרייסט. נישט שוין זשע האָט זי טאַקע עפּעס צו זאָגען? נישט שוין זשע קאָן זי העלפען? איז עס מעגליך אַז אין דעם דור. אין וועלכען ס׳לעבען גרויסע צדיקים, וואָס אַ וועלט יודען פאָהרען צו זיי, זאָל זי אַנ׳אשה אויך קאָנען אָנקלאַפּען אין די טויערען פון די הימלען?

אין אַזוינע מינוטען האָט זי טיפער אַראָפּגעלאָזט דעם טלית איבער די אויגען, זיך פערדרוקט אין אַ ווינקעל און מיט בייזע הענט אָנגעכאַפּט די פּאַליצעס פון איהר ספרים־שראַנק:

— גיב מיר כוח, האַר אין הימעל! — האָט זי געבעטען און גערופען — גיב ווערטער אין מיין מויל, גיב פערשטאַנד אין מיין קאָפּ און שטאַרק מיין ווילען פון ס׳האַרץ.

נאָר ערגעץ־ווייט: אויפ׳ן דעק פון איהר זעל האָט נאָך פאָרט געלעבט אַנ׳אַלטע בענקשאַפט, ווי שטאַרק זי האָט זי נישט אַרויסגעריסען פון זיך, ווי שטאַרק זי האָט נישט געפייניגט איהר לייב און געלייטערט איהר געדאַנק, האָט עפּעס פאָרט געמאָהנט און גענאָגט...

טיילמאָל האָט זי זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף אָנגעבאָדעט אין אַנגסטען, אַ געשטאַלט פון אַ מאַנסביל האָט פערבייגעשוועבט אין חלום פאַר איהרע פערמאַכטע אויגען, און געוואָרפען צו איהר מיט אַ פּאָר ליכטיגע, ברענענדיגע בליקען. אויך אויף דער וואָר האָט זי עטליכע מאָל געזעהן די געשטאַלט, דאָס גרינליכע פּנים מיט׳ן שוואַרצען בערדעל באַזוימט, און האָט געהערט דאָס זיסע קול...

נאָך אַזאַ זעהונג פלעגט זי זיך אויפכאַפּען אַ צעטומעלטע און [illegible] ביים טיש. אַ ווייטאָגליכער געשריי פלעגט זיך אַרויסרייסען פון איהר ברוסט און האָט אָנגעפילט דאָס גאַנצע חדר..

די יודען, וואָס האָבען זיך געדרעהט אויף דער אַנדערער זייט טיר און צוגעלייגט אַנ׳אויער צו אַ שפּאַלט, זענען אַרויס פון די כלים; זיי האָבען געערעדט: „אַז אַזאַ מין געשריי, אַזאַ מין עבודה האָבען זיי נאָך ביי קיין שום גוטע־יודען נישט געזעהן"...

— אַז ס׳איז ממש... ממש חוץ לדרך הטבע — האָבען זיי געהויבען מיט די פּלייצעס — גרויס... גרויס, אַ..

— אַ צדיק! זי וועט ברענגען משיח׳ן — האָט חנביה געקנאַקט מיט דער צונג: — איהר וועט זעהן! וואַרט׳ס ס׳איז נאָך נישט געקומען די צייט... וואַרט׳ס...

און ס׳איז טאַקע געקומען אַ טאָג, ווען חנה־רחל האָט אויפגעהערט דעם עולם און האָט זיך ענטפּלעקט אין אַ נייעם ליכט...

(ווייטער מאָרגען)

די ווארעם - שטוב פאר אָרימע קינדער ביי „נותן לחם“

אָהן גרויסע אָפּשאַצונגען און פּאַראַדן, גאָר גאַנץ בעשיידען, ווערט געטון א וויכטיגע אַרבייט פאַר׳ן קינד פון די אָרימע.

בשעת אין דרויסן קנאַקט דער פראָסט זיצען צוועלף קינדער (25 יונגלעך און 35 מיידלעך אין שול-עלטער) אין א גרויסן ווארימען זאַל און מאַכען די לעקציעס, אונטער דער אויפזיכט פון פעדאַגאָגישע קרעפטען.

עס איז כדאי צו אונטערצושטרייכען, דאָס די יוגנטלייט און פרייווילגע אין וועלכע עס טליעט נאָך א פונק פון אַנ׳אידעע און אנשטאַט צו פערברענגען די פרייע צייט אין פערוויילונגס-לאָקאַלען גיט מען אָפּ די צייט לטובת דעם אָרימען קינד.

טאָג-טעגליך פון 5 ביז 8 אָוועגד קומען די קינדער מיט זייערע ערציהער אויף זשעלאַזנאַ 10a אין לאָקאַל פון דער אינטעליגענטן-קוך ביי דער געז. „נותן לחם“ און נאָך די לעקציעס בעקומען זיי א פרישע און פעטע זופּ מיט א שטיקעל פלייש און ברויט.

8 א זייגער אָוועגד געהן די קינדער אַהיים.

אויסגעבראכען א שטרייק

אין דער פאַבריק פון „פרייטאג און צוקער“ אין זגערזש

(א) אין דער פאבריק פון דער פירמע „פרייטאָג און צוקער“, האָבען די אַרבייטער אַנ׳ערך 100 מאַן פּערשטרייקט, צוליב דעם וואָס די פירמע צאָהלט נישט רעגולער אויס די לוינען. דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר בעמיהט זיך דעם שטרייק צו ליקווידירען.

סטרוזש אריינגעפאלען אין פילטער

(2) אויף פּעטריקאָווער 103. איז דער סטרוזש יוזעף שימאַנסקי אַריינגעפאַלען אין פילטער. אין א שווערען צושטאַנד איז ער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין קריין-שפּיטאָל.

עקספּעדיציע-פירמע „סימנער“

האָט נישט געפיהרט קיין בריף און פאַקעטען

(2) אין שייכות מיט אַנדערע באַטיץ, וועגען דער רעוויזיע אין טימנער׳ס עקספּעדיציע-ביוראָ אין קאַליש, וועלכע האָט די אַגענטוראַ אין לאָדז, אויף נאַרוטאָוויטשאַ גאַס, מאַכט מען אויפמערקזאַם, אַז בעת דער קאָנטראָלע זענען נישט געפונען געוואָרען קיין שום בעווייזען, וואָס זאָלען פעסטשטעלען, אַז די פירמע האָט זיך פאַרנומען מיט איבערפיהרען בריף און פאַקעטען פון לאָדז קיין קאַליש און צוריק.

קאָנצערט פון בראָניסלאַוו הובערמאַן

היינט אין קינא-טעאַטער „קאַסינאָ“

היינט, מיטוואָך, 8.30 אָוו. קומט פאָר אין זאַל פון „קאַסינאָ“, דער קאָנצערט פון וועלט-בעריהמטען פידעל-ווירטואָז בראָניסלאַוו הובערמאַן. אַקאָמפּאַנירען וועט דער בעקאַנטער פּיאַניסט יעקב גימפּעל.

דער קאָנצערט האָט ביי די לאָדזער מוזיק-ליבהאָבער אַרויסגערופען א גרויסען אינטערעס. דאָס איז צו זעהען דערפון, וואָס דער גרעסטער טייל בילעטען זענען שוין פערקויפט געוואָרען.

אינטערנאַציאָנאַלער רינג-קאַמף טורניר אין „טאַבאַרין“

צוזאַמען מיט גרויסען פּראָגראַם

אין קאַבאַרעט „טאַבאַרין“ געהט ווייטער דאָס גרויסע פּראָגראַם, וועלכער געהט מיט ערפאָלג.

א חוץ דעם הויבט זיך היינט אָן א גרויסער אינטערנאַציאָנאַלער רינג-קאַמף-טורניר מיט׳ן אָנטייל פון בעריהמטען אַטלעט צוקסע סטיבאָר.

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעציאַליסט פאַר וועגערישע און געשלעכטס-קראַנק.

צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32.

נעהמט אָן פון 10–8 פריה, פון 12–2 נאָכמ. און פון 5–8 אָוועגד, זונטאָג פון 9–11 בייטאָג.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מיטוואָך, ד. 6 דעצעמבער 1933

7 צייט-סיגנאַל. 7,05 גימנאַסטיק. 7,20 גראַמאָפאָן, ידיעות. 7,40 גראַמאָפאָן. 7,52 הויז-ווירטשאַפט. 11,40 פּרעסע, ידיעות. 11,57 צייט-סיגנאַל. 12,05 קאָנצערט, ידיעות. 12,38 מוזיק. 3,25 עקספּאָרט. 3,30 קאָמוניקאַט. 3,40 לידער. 4.10 אוידיציע פאַר קינדער. 4,40 גראַמאָפאָן. 4,55 קאָנצערט. 5,50 רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, קאָמוניקאַט פון לאָדז. 6 רעפּעראַט. 6,20 גראַמאָפאָן. 7,05 פערשידענעס. 7,40 ספּאָרט, ידיעות. 8 קאָנצערט. 9 פעטעפאָן. 9.15 קאָנצערט. 10.05 מיצקיעוויטש-אָווענד. קאָמוניקאַטען, ידיעות. 11,05 טאַנץ-מוזיק.

פון אויסלאַנד

4.15 דאַווענטרי — סימפ. קאָנצערט. 7,30 בודאַפּעשט — אָפּערע. 7,50 ציריך-אָפּ. „אַטעלאַ“. 8,05 פּראָג-סימפ. קאָנצערט. 8,45 רוים-אָפּערע. 9,15 דאַווענטרי — סימפ. קאָנצערט. 9,30 שטראַסבורג — סימפ. קאָנצערט. 9,45 פּאַריז — סימפ. קאָנצערט. 10.15 לאָנדאָן — מוזיק, קאָמעדיע.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	—	—	—	82.00
3 פּראָצענטיגע	בוראָוולאַנע		—	38.30
4 „	דאָלאַרובקאַ		—	49.15
7 „	סטאַביליזאַציע (אמ.)			55.00
8 „	וואַרשאַווער פאַנד-בריף			49.00
8 „	לאָדזער	„	„	47.00
ענגלישער פונט	—	—	—	29.32
דאָלאַר — אָפיצ.	5.76,	נישט אָפיצ.	—	5.65
גאָלד-דאָלאַר	—	—	—	9.01
גאָלד-רובל	—	—	—	4.72
דייטשער מאַרק	—	—	—	2.12

DR. MED.

H. Różaner

הויט, וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכקייט

NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.

עמפּפאַנגט פון 8–10 און פון 5–8 אָוו.

מעלדונגען

גראָסער-ביבליאָטעק אין לאָדז, זאַכאָדניע 68

דער חודש דעצעמבער איז דערקלערט געוואָרען אלס ווערביר חודש פאַר נייע לעזער. אין דער ביבליאָטעק געפינען זיך די נייעסטע אויסגאַבען אין דער יודישער און פּוילישער שפּראַך. רייכע קינדער-אָפּטיילונג. חודש-אָפּצאָהל פון 40 גר. אָן. ביים איינשרייבען זיך אין דעם חודש — גרויסע הנחות. די איינשרייבונגען קומען פאָר יעדען טאָג פון 1 ביז 3 נאָכמ. און 6 ביז 10 אָווענד, שבת פון 10 ביז 2. און פון 5 ביז 8 אָוועגד.

געזעלשאַפט „קולטור-ליגע“ לאָדז

הנחה בילעטען אין טעאַטער און אויף אַלע קאָנצערטען אין פילהאַרמאָניע

די טעאַטראַל-אַרטיסטישע אָפּטיילונג גיט גרויס הנחה בילעטען אויף אַלע פרייטאָג, שבת און זונטאָג אין שטאָטישען טעאַטער צו ביליגע פרייזען די אָפּט. אָרגאַניזירט אויף דינסטאָג, מיטוואָך דאָנערשטאָג דעם 5-טען 6-טען און 7-טען ד. ח. דריי גרויסע הנחה פאָרשטעלונגען צו די נידעריגסטע פרייזען פון 30 גר. ביז 230 (ביי דער קאַסע ביז 440).

אויף דער קאָמעדיע „געלד איז נאָך נישט אַלץ“ וואָס גייט אין וואַרשע מיט א ריזיגען דערפאָלג.

די אָפּט. גיט שוין אַרויס הנחה בילעטען אויפ׳ן קאָנצערט פון דער בעריהמטער פידלער-קינסטלערין ע ר י ק אַ מ אַ ר י נ י.

דאָנערשטאָג ד. 14-טן ד.ח. אין פילהאַרמאָניע

בילעטען צו בעקומען יעדען טאָג פון 10–3 און 4,30 ביז 9,30 אָוועגד אין סעקרעטאַריאַט פון „קולטור-ליגע“ זאַכאָדניע 68 (פראָנט פּאַרטער) טעל. 191-15.

ש פּ ר אַ ך - ק ו ר ס ע ן

ס׳ווערען שוין אָנגענומען איינשרייבונגען אויפ׳ן קורס פון ענגליש, פראַנצויזיש, רוסיש און עספּעראַנטע. דער אָפּצאָל פאַר א גאַנצען קורס איז 10 זל. (עספּעראַנטע 7 זל.) איינשרייב געלד 1 זל.

איינשרייבען זיך קאָן מען יעדען טאָג פון 10–3 און 9,30–4.30 אין סעקרעטאַריאַט פון קולטור-ליגע זאַכאָדניע 68 (פראָנט פּאַרטער) טעל. 191-15.

קלאַנג-קינאָ

CAPITOL

היינט פּרעזענטירען מיר דעם סופּערפילם פינ׳ם ציקל „סעקס אַפּיל און פּערב־עבען“, רעזשיסירט דורך דעם בעריהמטען מעריאַן גערינג

„דער אַפּפאַל פון דער גאַס“

א ריהרענדע דראַמאַטישע זיטען-דראַמע. — א מיטרייסענדע קרעאַציע פון ס י ל וו י אַ ס י ד נ ע י און דינאַמיש-שפּיל

פון דזשאַרדזש ראַפט האָבען דעם דאָזיגען פילם אַרויסגערוקט אינ׳ם סאַמע אויבען-אָן פון די מייסטערווערק אין היינטיגען סעזאָן.

דער אָנהויב פון די סעאַנסען אין די מיטענוואָך-טעג 4.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12.30 בייטאָג. דער זאַל איז גוט געהייצט.

קליינע אַנאָנסען

1 זלאָטי

אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פערשידענעס

בוכהאַלטער און רעוויזאָר ביי לאַנסיסט מיט לאַנגיעהריגער פּראַקטיק האָט נאָך איינגע פרייע שטונדען. פאַר אַנערקענען די ביכער גאַראַנטיר איך מיט מיציע. פרייזען מעסיגע. 6677

Leon Krell, Piotrkowska 86, m. 37

Zgubiłem weksel z własnego wystawienia na sumę Zł. 66.50 pł. 10/1–1934. Weksel niniejszy unieważniam. Sz. Szpigel, Łódź, Piłsudskiego 16.

Zagubiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na imię Szymona Stilińskiego i Jakóba Wajcnera, Wolborska 36.

Zaginiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na imię Majlecha Goldfarba, Lutomierska 19 za Nr. 6315524/20316

צוליב אַפרייזע איבערצוגעבען אַנ׳ איינגעפיהרטע מלמדשאַרניע און ביר-שענק אין בעסטען צענטרום. א נערטען אין אַדמינ. אונטער „A. Z.“ 6611

רענטגענאָלאָגישער

ראַנקען-שוועסטער

נעמט אָן:

ריזשורעס, מאַסאַזשן און איינשפּריצונגען.

טעלעפאָן 157-49

Dr.

S. Kantor

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

וואוינט יעצט

Piotrkowska 90, tel. 129-45

נעמט אָן פון 8–2 נאָכמ. און פון 4–9 אָוו., זונטאָג און יום-טוב פון 8–2 נאָכמ.

Dr. med. Niewiażski

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום-טוב פון 9 - 1 פאָרמיטאָג. בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישער לאַבאָראַטאָריום

מ. שאַץ

לאָדז, פּעטריקאָווער 37.

טעל. 230-85

פיהרט אַדורך זעמטליכע ערצטליכע אַנאַליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א.א.

כירורגישער קאַבינעט

Dra med.

M. Kantor

איז געוואָרען איבערגעטראַגען אויף זשעלאַזנאַ 5

טעל. 112-22

נעהמט אָן פון 1–3 און פון 6–8 אָוו.

לעטשניצע-פרייזען.

כירורגישער קאַבינעט

Dr. med.

J. Szreiber

געפינט זיך יעצט אויף

Narutowicza 9 tel. 122-95

אָפּעראַציעס, אָפּעראַנקעס, הילס וישיראַקעס א. ט. ח.

נעמט אָן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אָוו.

לעטשניצע-פרייזען.

Zakład Leczniczy

POŁOŻNICZO - GINEKOLOGICZNY

ul. EWANGELICKA 18

(Sienkiewicza 83)

Ordynują: Dr med. Sz. Eigerowa i Dr med. J. Baum

Zapisy na porody I, II i III klasy.

TELEFON 107-23

כשר׳ע קו.

זיכערע הילף און א רפואה!

אָהן אָפּעראַציע, אָהן בלוט, אָהן א מעסער און אָהן בלוט-פערגיפטונג פאַר קראַנקע אויף ברוכען, פאַר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאַליקעס אין נוף, פאַר הויקערס אָהן פּיס.

פערלאָזט נישט די קראַנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרעסער ...

זייט דעם ערשטען אָקטאָבער ד. י. ווערען אַלע קראַנקע אין מיין אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט נור פון מיר פערזענליך בעהאַנדעלט.

איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

ד אַ נ ק ז אַ ג ו נ ג.

איך זאָג עפענטליך בעקאַנט, אַז אָרטאָפּעדיעס ספּעציאַליסט דיר. י. ראַפּאָפּאָרט, וואָלטשאַנסקאַ 10 (פראָנט, פּאַרטער) ... דעם 1 דעצעמבער 1930 האָט מיר דער ה׳ דיר. י. ר. ...

(—) Józef Rydel, Nowe-Chojny, ul. Majowa 5.

אַבאָנאַמענטס-פרייז: אין לאָדז - 4 זלאָטעס א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקא—1 דאָל.

נעקראָלאָגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 1 שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אַנאָנסען-פרייז פאַר א מילימעטער-שורה: פרייטאָג און ערב-יו״ט—24 גר. אין דער זייט שפּאַלטען: פאַר׳ן טעקסט—4. אין טעקסט—60. נאָכ׳ן טעקסט—18. צוזעצער דער שטאָדט 50 פּראָצ. פייערער, אויסלאַנד 100 פּראָצ. פייערער. מעלדונגען — 10 גר. א וואָרט.

בעהעלטער, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אַנאָנס.

פאַר׳ן אינהאַלט און פאַר מיין פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמינ. איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odp. udz. Ch. J. Braustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Członkami i druk. rotac. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.